

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI KÖZLÖNY

Szerkeszti a püspöki hivatal
A szerkesztésért felelős FUTÓ ANDRÁS
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
DEBRECEN, KÁLVIN-TÉR 17. SZ.

Megjelenik minden hó 15-én. = Előfizetési ár 1 évre 4 P 80 f.
Postatakarékpénztári csekk számla: 43,916.

Karai Sándor koporsója felett.

Dr. Baltazár Dezső püspök imája.

Mindenható Isten! Tied az élet, Tied a halál, mint ahogy Tied a világon minden hatalom, minden dicsőséggel együtt öröktől fogva mindörökké. Az életet halálra-váltod és a halált újra életre feltámadás útján Jézus által. Éppen ezért nem félünk a haláltól.

Nem tépjük lelkünk ruházatát a koporsó felett kétségbeesve, mint a pogányok, akiknek reménységük nincsen. Bárminő magasra emeled is azonban az életet a halál fölé, mégis megszorítja szívünket fájdalmával a halál. Hiszen búcsúzás van a halálban. A búcsúzás pedig szomorú. Szomorúsága mértéket tart a szeretettel. Minél nagyobb a szeretet, a búcsúzás szomorúsága annál nagyobb.

Mindazok a kegyelmi ajándékok, amelyekből drága halottunknak: Karai Sándornak lelke templomát egybealkottad, mindazok az áldások, melyekkel áldott életét meggazdagítottad, naggyá tették iránta való szeretetünket. Nagy tehát a szomorúságunk, érdek s fénylő emlékek koszorújával elárasztott koporsója felett. Könnyeink sűrűsége és forrósága innen származik.

Szomorúságunk panaszának töredezett hangjait túlzengi dicséretmondásunk az életért, amit e földön adtál a mi kedves halottunknak s aminek hervadhatatlan koronáját tartogatód számára az örökkévalóságban. A legnagyobb áldást azzal adtad az ő életében, hogy példává tettéd az ő életét. Jó példává, ami nevel, nemesít, gazdagít és tökéletesít. Eleven szénnel illetted meg az ajkát igazmondásra, úgyszólván hazugságot a Bálák tele kincsházáért sem tudott volna mondani. Tisztaság, tisztesség, alázatosság egyszerű, fehér ruhájában járattad.

Az építő erő és alkotó buzgalom kemény szerszámaid adtad a kezébe, hogy a maga kezének munkáival alkosson maradandó emléket sírja felett. Szolgálat hűségében és áldozathozásában a jó pásztor igazi képe tündökölt. Bölcsességében a Te lelked fénylett, lelke derűjében a Te szereteted visszfénye tündökölt. Te diktáltad az életét. Ezért volt szép az élete.

Koporsójára könnyet hullatva, nevére áldást mondva búcsúzik tőle egyházkerületünk, melynek javára félszázadon át teljesített felbecsülhetetlen szolgálatot. Így búcsúzik a Kollégium, amelybe lelki és látható áldásokkal építette bele örökké élő emlékezetét. Így búcsúzik az egész magyar közélet, amelynek jellemében és tudományban fénylő csillaga volt. Így búcsúzik a város, amelynek alapító, alakító és fenntartó, világos, tisztos, szabad szellemét bátran védte és lelkesen érvényesítette alkalmas és alkalmatlan időkben egyaránt. Így búcsúzik hitvese, aki csakugyan méltó koronája volt az ő méltó férjének áldások teremtésében és osztogatásában. Előtted alázatossággal s emberek előtt kedvességgel.

Így búcsúzikunk mi mindannyian, akiktől soha nem vett, hanem akiknek mindig csak adott. Adott azok mellett az igazságok mellett való bizonyágtételével, amelyeket választott embereidnek szoktál sáfárkodásra méltóságképpen odaadni. Szent Lelked világossága és vigasztalása járt közöttünk az ő életében, amelyet a halál karjain át feltámadással emelj Uram Magadhoz és dicsőítsd meg őtet. Amen.

A Biblia és Kossuth.

Írta: Siposs Imre.

A magyar református embernek tavasz várásában, nem az ősi ösztönös földhöz ragaszkodása nyilvánul meg, hanem az a csodálatosnak látszó várakozás, amelyik mindig új élet fakadását jelenti. Rügy és bimbófakadás kedves ígérlet és jelenség, de a barázda zöld palástja emlékeztet, azoknak a megfakult palástoknak színére, mely alatt magyar lelkipásztorok az aratás idejét készítik elő.

Nem tudom felejteni azokat a szolgálatokat, amelyeket láttam, talán magam is átéreztem vagy tapasztaltam, mit jelent kezét fogni a barázdát verítékekkel öntöző magyarral, akkor, amikor a tavasz első fuvalatára megáll földje szélénél és kalapját megemelve ekét akaszt bele. — Lelkipásztori szolgálat ez, megerősíteni a kart munkára, buzdítani a lelket kitartásra. A falusinak lekiesínylelt lelkipásztor naggyá lesz, így tavasz jöttén az ige hirdetésben, amikor az ügy leszólt alkalmi tanításban vezetni a magyar kálvinistákat a kegyelem székéhez.

Párás, földszagot érző magyarok raja lepi el márciusban a megpihent föld hátát, s kutató szemükkel bele akarnak látni a barázda titkaiba s ha ott nem sejtenek erőt, felnéznek az égre. De minek magyarázni a felkelő nap királyi pompáját annak, aki azt soha nem látta, sőt ablakát a hajnal fénye előtt letakarja. Minek beszélni annak arról a hősi küzdelemről, aki nem ismeri a magyar református lelkipásztor szeretetét azokért, akik szántanak és vetnek. A műhelyt elkerülik a finnyások, nekik csak a fény kell, ahol elhalványul a vezérlő egyéniség és megcsorbul a szabadság. A tiszántúli egyházkerület még esonkaságában is nagy erőt képvisel. A Bibliát szerető magyarok nem tudják felejteni a protestáns Kossuthnak bátorságát, küzdelmét és keresztmehorizását. A március 15. olyan ünnep itt nálunk, amelyet utánózni lehet, de átérezni csak kevesek tudnak. A debreceni Nagytemplom és az ősi Kollégium — melyet félthet a kishitű — éppen azoknak a szent eszméknek hirdetői, amelyeket Kossuth a Bibliából tanult. A megszólt politizáló papok el tudják viselni a kritikát azoktól, akik nikodémusi subába keresik az új élet útját. Tanítvány csak az lehet, aki hitet tesz a megismert tudományról.

A mi szabadságunk megtartásához zsinórmérték a Biblia és mint polgároknak eszménye Kossuth. — Kell-e több irányzás ebben az új tavaszban, amelyekben március idusához értünk. Lehet-e a pásztorok és gyülekezeti tagok számára több Igét és nagyobb kincseket nyújtani, mint a hit és szabadság örök evangéliumát. A Biblia mellé állíthattam volna talán Kálvint vagy más reformátort, de tudom, hogy ez a magyar nép nem olthatja meg magában az eleven szentet. A megértés és emberszeretet kifejeződését, hadd lássa meg a vérből való nemzeti ideálban, kinek neve hallhatatlan.

Egyszer valaki megítélte a március 15-én hazafiaskodó református lelkipásztorokat. Kérdem még akkor sem? Hiszen ha nem e világból való a Krisztus országa, mégis Ő maga is itt járt és könnyei is voltak nemzete számára.

A mi könnyeink nem akarnak eltörni, mert szívünk kemény s akik sírnak, azokat megítéli

a gúny és gáncsvetés. De mégis ránézünk a szent könyvre, hogy tanuljunk. Embereket is látunk, akik nem a maguk halvány, betegszinű gondolataikat közlik, hanem az új élet szépségében pompázó, az embert nagyon szerető ama tanításokat, amelyek a Bibliából kiragynak s ezért fénylik ezen a napon a Kossuth neve is.

KARAI SÁNDOR
1859 - 1936.

1859 február 11-én Szentesen született. Elemi és középiskolai tanulmányai nagy részét itt végezte. A gimnáziumi VII. és VIII. osztályt azonban már a debreceni református főgimnáziumban s itt is tett érettségi vizsgálatot 1878-ban.

Főiskolai tanulmányok végzése vegett Budapestre ment s itt a tudományegyetem és József műegyetemen tanult. 1883 december havában fejezte be tanulmányait, amikor is a matematika és fizikából tanári oklevelet nyert.

1884 április haváig a budapesti gyakorló főgimnáziumban végzett tanári gyakorlatot, azután a szatmárnémeti református főgimnáziumban volt pár hónapig alkalmazásban, mígnem a tiszántúli református egyházkerület 1884. évi májusi közgyűlésén a debreceni református főgimnázium számtanmértni tanszékére választotta meg.

1881 szeptember 1-től egészen a múlt év folyamán történt nyugdíjaztatásáig, tehát egy félszázadon át minden tudásával, munkareeje teljes odaadásával a Kollégiumot szolgálta.

Tíz esztendeig mint tanár működött, 1904-től kezdve mint igazgató volt páratlan munkaerejű és lelkiismeretességű vezetője a református főgimnáziumnak, mígnem a főgimnáziumi igazgatóságban S. Szabó József váltotta fel, ő pedig a Kollégium igazgatója s ezzel együtt a kollégiumi internátus és konviktus felügyelője lett.

Mint a tanári nyugdíjintézet jegyzője, sokat fáradozott kartársai érdekében. Ő dolgozta ki 1895-ben ennek alapszabályait s ugyancsak ő készítette el a kollégiumi tisztviselők és szolgák nyugdíjintézetének alapszabályait is.

1896-tól 1902-ig a Debreceni Protestáns Lap tanügyi rovatát vezette. Számos felolvasást tartott a Református Tanáregyesületben, melynek igazgatósági tagja volt. A tanáregyesület karcagi közgyűlésén s pár hét múlva a Kollégium fizikai termében a debreceni közönség előtt ő mutatta be elsőnek a korszakalkotó új találmányt, a *fonográfot* 1901-ben.

A Kollégium és református egyház közéletében tevékeny részt vett. Szervezeti kérdésekben elismert tekintély volt. Erdemei elismerésül az egyházkerület községeinek bizalma egyházkerületi tanácsbíróssággal tüntette ki az 1928. évben.

Életének főműve azonban a debreceni református főgimnázium mintaszerű új épületének megalkotása volt. Ennek előkészítésében és létrehozásában orszózlánrésze volt. Mint az építési bizottság előadója rendkívüli alaposssággal dolgozta ki az új épület berendezésének minden kis részletét. Ő járt utána, tárgyalt, futott, fáradozott, dolgozott, küzdött a felmerült nehézségekkel szünet nélkül. Élete leg-

boldogabb napja volt, mikor 1914-ben az ősi Kollégium zsúfolt helyiségeiből a tanári kart és ifjúságot átvezette a gyönyörű, tágas, modern, nagyszerűen felszerelt új épületbe. Ez az épület örök emléke marad Karai Sándor igazgatói működésének.

Mint tanár és igazgató mindig maga járt elől jó példával a munkában. Mert maga példásan lelkiismeretes volt minden dolgában, azt másoktól is megkövetelte. A frázisokat gyűlölte. Minig mindenben a tett, a hasznos közéleti szolgálat embere volt. Aminek nekifogott, azt szívvel-lélekkel véggezte. Sikereivel azonban nem dicsekedett. Szerény és visszahúzódó volt, mikor érdemei elismeréséről volt szó. Mint minden értékes ember, ment volt a kicsinyes emberi hiúságotól. Puritán kálvinista karakter volt.

Modorában viselkedésében sokan fanyarnak találtak. Mert nem tudták, hogy általánosan ismert száraz humora milyen melegen érző, jó szívet takart. Sok-sok egykori tanítványa és kartársa hálaival emlegeti a segítőkészet, melyet bajukban Karai Sándor felőlük nyújtott. Titokban, senkitől sem tudva. Ezekről a jó cselekedeteiről ő maga sohasem beszélt. De tudtak róla azok, akik közéről ismerték.

Szőkebb baráti köre előtt megnyílt a szíve. Szípkázó szellemessége ilyenkor színes fényben csillogott. Egy józan életfilozófiájú, meleg kedélyű ember egyénisége bontakozott ki azok előtt, akik baráti közelségben lehettek vele.

A debreceni kálvinista közélet igen nagy vesztesége Karai Sándor elmúlása. A Kollégium egyik leg-hűbb fiát, Debrecen közéleté pedig páratlanul értékes, nemes egyéniséget veszített benne. (Cs.)

TOMORY DEZSŐ

szabolcsi lelkipásztor.

1880—1936.

Folyó 1936. év február 14-én, megható jelent folyt le a szabolcsi földvár egyik magaslatának nyugati oldalán.

Egyik nyitott sírban, énekszó, imádság és alkalmi beszédek mellett, elhelyeztük Tomory Dezsőnek — mindnyájunk jóbarátjának porhüvelyét.

A télvégi napsugár bevilágította a tokaji és az erdőbényei hegyek bordázatát. Könnyezett mindenki az ősi földvár tövében, a szabolcsi hívek, egyházmegyénk elnöksége, a környékbeli papok, világiak egyaránt.

Itt bizony méltán idézhettük régi, szép gyász-énekünk ama sorait:

*Fáj a szívünk, fáj a lelkünk,
Fáj a szívünk utánad.*

Érdekes, tipikus református lelkipásztor volt. Hozzá hasonló lélek, aligha fogja soraink között egyhamar taposni a földet.

Soha nem nősült meg. Fizetésének, saját vagyona jövedelmének nagyobb részét egyházára és barátaira áldozta.

Óh hány szegény pap- és tanító gyermeke áldja emlékét? Hány kisdíák tanult tőle önzetlenséget, akiket úton-útfélen adományokkal, ajándékokkal halmozott el?

Jövedelmét valósággal úgy osztotta be, hogy annak tekintélyes része visszavándoroljon azokhoz, akiknek kevesebbet adott a végzet, a gondviselés.

Egyházának híveit rajongásig szerette. Előtte mindenki „aranyos” volt, az első gazdától kezdve, a legrongyosabb ruhájú szegény emberig. Híveiben nem az adófizető alanyokat látta, hanem a küzdő, szenvedő embereket.

Életművészetének titka abban rejlett, hogy ámbár megértő, olvadékony, megbocsátó lélek volt mindenkivel szemben — s mégis nemhogy a züllés lejtőjére jutott volna akár gyülekezete, akár ön-maga — áldott jószívvel valósággal meghódította környezetét.

Népszerűségét sehogysen lehetett megmagyarázni Jókainak „Az arany emberben” megállapított ama nagy igazságaival: Gazdag ember, finom ember; szegény ember, komisz ember.

S ennek oka ama tény volt, miszerint jószívűségének mindig felette állott ama két ősi kálvinista papi jellemvonás: Az istenfélelem és a kötelességtudás.

Gazdag, nőtelen, független ember letére valósággal példaképpen tündökölt egyházmegyéjének és vármegyéjének közönsége előtt.

Egyházának kiváló tanítója Tóka Károly méltán mondotta sírjánál: Velem szemben fénytől vészott sohasem vettél kezdedbe. Te csak szeretni, simogatni tudtál.

S mégis sokan, akik mifelénk a helyzetet nem ismerik, talán el sem hiszik, hogy Szabolcson már évtizedek óta gyermekkórus van. A világi tantárgyakban való előmenetelt pedig a legnagyobb dicsérrettel nyugtázzák el a legnagyobb igényű tanfelügyelők is.

Valójában úgy volt. Szegény Dezső barátunk csak szeretni tudott. Egyik jó barátja Veress Károly nyírturai lelkész mindig így jellemezte előttem: Különös ember ez a Dezső! Ha agyonütnék is, akkor sem tudna rosszat mondani senkiről.

Aratás táján, minden esztendőben, egy-egy napon, kitarult az ősi földvár alatt a parókhia kapuja. Ilyenkor vendégeskedés volt nála. Az esperesnek, a vármegye vezetőségének, a környék papjainak ilyenkor rendszeren ott kellett lenniök.

Pár évvel ezelőtt, amikor egy ilyen alkalommal én is nála voltam, ebédközben azon tünődtem, hogy vajjon miféle körülmények alakították az én kedves Dezső barátom szívét olyanná, mint amilyen?

Ezen problémát meg is fejtettem. Akkor azonban, az én kedves barátom érzékenységre való tekintettel elhallgattam. Most azonban — minthogy fájdalom, elment — elmondom.

Édesatyja Tomory András volt. Szintén szabolcsi lelkész. Mint gávai születésű embert, nálunk mindenki ismerte. A megtestesült szorgalom és munkaszeretet volt. S végtelenül barátságos ember.

Édesanyja Szondy Karolina volt, nagykállói születésű leány. Ősi református család sajra, amely család több jeles lelkésszel ajándékozta meg — különösen az üldözések idején — a magyar református Siont.

Édesatyjának szabolcsi lelkipásztorsága idején, egyetlen, utolsó nagybirtokosa a községnek, vibornyai Mudrány András összes vagyonát a szabolcsi református egyházra és a sárospataki főiskolára hagyományozta.

Ilyen környezetben egy igazi jó lélek, csak olyanná

formálódhatott, mint a mi néhai jó szegény Tomory Dezső barátunk.

Jó volt mindenkéhez. Ama példaszót: Aki bírja, az marja — nem ismerte. Sem irigykedni, sem gyűlölködni, nem volt képes soha. Csak szeretni tudott. Örült az örülőkkel és sirt a sirókkal.

Őt is szerette mindenki. Egyházmegyéje már régebben tanácsbíróssággal tisztelte meg. Tagja volt a törvényhatóságnak, vitézi székeknek.

Amikor meghalt, temetése idején a szabolesi földvár környékén egymást érték az autók, a fogatok, bricskák, szekerek.

A nagy gyászos sereg egyenesen a templom felé tartott. Ott voltam én is. Szegény jó Dezső barátomat ott találtam egy üvegfedelű koporsóban. Ott siratták hívei.

— Sohasem lesz ilyen papunk — zokogták keservesen.

Én pedig néztem, bámultam a középkorból itt maradt kedves, ősi templomot az én gyermekkori kedves Dezső barátom holttestével ékesítve.

S amint néztem, ebben a régi templomban szinte elshantak felettem a letűnt századok; s az utolsó század végén az utolsó esztfendők.

Megjelent előttem az 1890. év szeptember elseje. Ekkor már Patakon voltunk apró, kicsiny gimnazisták. Tomory Dezsőt behozta édesatyja tanulni. Amint a többi kis diákok meglátták a zömöktermetű kisiút, azonnal elnevezték: Kis Pötyörinek.

Azon a napon, amikor a kis Pötyörít édesatyja beíratta — hazament az öreg tiszteletes bácsi Szabolesra.

Mi pedig ott játszottunk azon az udvaron, ahol a kis Pötyöri lakott. Javába játszottuk a „törököt és a magyart”. Vertük, püfföltük egymást. A nagy zsvajban egyszer csak valaki elkiáltotta magát: Hivjátok ki a kis Pötyörít is játszani!

A kis Pötyöri azonban sehogysem akart kijönni. Bementem aztán hozzá én is. S ott találtam ágya mellett, szótlánul. Két könnyesepp ragyogott szeméi alatt.

Bejött aztán a háziasszony is. S így szólt hozzám: Pszt! A kis Dezsőket nem szabad háborgatni. Az édesatyjára gondolt. A kis Dezsőke hazavágyik.

Szegény jó Dezső, mindig hazavágyott. Elvégezte a teológiát s hazament papnak Szabolesra.

— Hát most mi történt? — tünődtem a szabolesi templomban koporsója mellett.

S úgy éreztem, mintha szellemszárnyakon megjelent volna előttem egykori háziasszonya, az egyszerű pataki kosztadónő. S abban a különös, középkorias megvilágítású régi templomban, kezével felém intve így szólt hozzám: Pszt! Nem szabad háborgatni. A kis Dezsőke édesatyjára gondolt. A kis Dezsőke hazament.

Baráth Imre.

Az oxfordi csoportmozgalom.

Dr. Vasady Béla tanulmánya.*

Az oxfordi csoportmozgalom hullámai Magyarországon elcsendesedtek. Dr. Buchman és vele az oxfordi munkacapat még nem járt Magyarországon és ezért a másod, vagy harmadkézből vett magyar csoportmozgalom ügye stagnál. Egyes békés bibliaköröket rövid időre fellelkesített a csoportmozgalom

* Megjelent az „Igazság és Élet” füzetei sorozatban, Debrecen, 1936. Ára 80 fillér.

dinamikus tanítása, de hogy a munka még ezideig nem vett országos méreteket, azt egyedül a nagy távolságnak tulajdoníthatjuk, ami Oxford és Magyarország között van.

A mozgalom pedig a magyar léleknek nem idegen. Régi evangéliumi irányelveknek új mederbe hozása. Elfelejtett és beporosodott igazságoknak új színekben tündöklése. Az már azután más kérdés, hogy másként ragyog ez az igazság az Oxfordi St. Mary templomban Grønsted kanonok ajkán, mint magyar csoportvezető tapogatózó bibliamagyarzatában, vagy mint Vasady professzor tömör és kiváló tanulmányában.

A tanulmány bevezetésében a mozgalomról általában emlékezik meg a professzor, majd Buchman személyéről szól, azután összegezi a mozgalom eddigi földrajzi pályafutását és irodalmát. A munkamódszert behatóan ismerteti a bizonyosságtevésről és a részletetéről írott paragrafusokban, míg a továbbiakban a mozgalom dogmatikáját adja: a Szentlélek vezetése, a jóvátétel, a négy feltétlenség cím alatt, alkalmazkodva félig-meddig az oxfordiak ethika-dogmatika beosztásához, amelyet legelőször Thornton-Duesbery szedett rendszerbe álnév alatt kiadott könyvében. A tanulmányt a mozgalomról és az egyházzal írt érdek és epilógus fejezi be.

Amikor az „Igazság és Élet” közölni kezdte dr. Vasady cikksorozatát, rögtön tudtuk, hogy a debreceni egyetem valláspszichológia professzora, aki közvetlenül érintkezett az amerikai és az angol vallási mozgalmakkal, nem állhat messze Grønsted kanonok, vagy Allen egyetemi káplán vizsgálódásaitól. Várakozásunkat a tanulmány a legnagyobb mértékben töltötte be, mert a valláspszichológia szemszögéből nézve, még magunk az oxfordiak sem világították meg ennyire a csoportmozgalom. Vasady maga is beismeri, hogy a mozgalmat közvetlenül nem ismeri, csak tudományos szemszögből vizsgálja és mégis sokszor átüt tanulmányán a szubjektív bizonyosságtétel és éppen ezzel bizonyítja be, hogy a csoportmozgalom éppen nem excentrikus theologiai gondolkodás eredménye, hanem kitűnő valláspszichológiai alapjai vannak. És aki ismeri Buchman józan személyét, az még hozzáteheti, hogy ez a nyugodt drámai svájci-amerikai lélek nem adhat szélsőséges nézeteket. Buchman nagyon jól tudta, hogy mit csinál, amikor a mozgalom elveit különböző vallásokból szedte ki.

Buchman különben mindig a mozgalom mögött áll. Tehát nem ő a mozgalom lelke, mint sokan tévesen hiszik. A színpalak mögött áll mindig és onnan irányítja a dolgot. Sokkal több fordul meg Hamiltonon és a többi barátain. Hamiltonnak köszönhetjük pl. a csoportmozgalom dogmatikájának első megfogalmazását, amelyet később Thornton-Duesbery tett tökéletessé, mert Hamilton sohasem volt theologus.

A csoportmozgalom munkamódszerének vizsgálatánál Vasady előreteszi az elbeszélő bizonyosságtételt és csak utána a részletetést, noha a mozgalom tagjai először részletetik egymást a közös megrendülések, tévedések, bűnök bevallásában és csak azután tesznek bizonyosságot, amikor a lélek így terhenek egy részét ledobta magáról. Addig nem lehet őszinte bizonyosságot tenni, amíg őszintén meg nem tisztultunk és reá nem helyeztük terheinknek javát

egy objektív résztvevő vállára, aki segítőtársunk lett. Addig nem lehet bizonyóságot tenni a gyógyulásról, amíg legalább a gyógyulás első szimptomái nem mutatkoztak rajtunk. Különböznem nem leszünk mások, csak a legszánalmasabb hipokriták, akik olyan áldásról tesznek bizonyóságot, amiből egy fénysugarat sem éreztek meg. Éppen ezért van közöttünk oly sok eredménytelen igehirdető, mert anélkül álltak ki bizonyóságot tenni, hogy valaha is komolyan megrendültek, porbahulltak és felemeltettek volna.

Kiváló a tanulmányban az a rész, amely kálvini szempontból támasztja alá a részeltetés pszichológiáját. Erre azért volt nagy szükség, mert a mozgalom gyanakvó ellenharcosai a részeltetést egyszerűen a fülbegyónással tévesztik össze. Mindaz igaz, amit a tanulmány a részeltetés veszélyéről említ, hogy a részeltetés könnyen központi eszközzé válik és könnyen művészetté, vagy művészkedéssé fajulhat. Ez bizony máris előfordult, amikor fiatal jogászok a lelkes-pszichiáter szerepében tetszelegtek. De ez a hiúság-fontoskodás határán járó lelki beállítottság könnyen más egyházi munkásnak is kísértésévé válhatik. A részeltetés tárgyalásánál Dr. Vasady nem tér ki részletesen a bűnre, ami a mozgalom dogmatikájában eminens helyet foglal el. A bűnnek ez az új pszichiáteri megfogalmazása és tárgyalása teljesen különálló tanulmányt is igényel.

A bizonyóságtévesnek át kell hatnia a modern prédikálást, ez a csoportmozgalom üzenete a gyakorlati teológia számára. Tíz évvel ezelőtt még tabu volt a lelkipásztor személye a prédikációban. Ma pedig fénylő bizonyóságtétel, ha a lelkipásztor csakugyan tud bizonyóságot tenni. Egyébként pedig csak rossz mesemondó lesz belőle, ha megpróbálja a saját személyét bizonyóságtéves nélkül belekeverné a prédikációba. Azt hiszem, hogy a mai újjáébredő gyakorlati teológiában éppen itt nyílik nagyszerű lehetőség. A személyes bizonyóságtéves változtatta át és tette forrongóvá egy évtized alatt az egész Anglia igehirdetését, amely azelőtt kényelmesen mozgott a száraz dogmatikai problémák terén. Természetesen itt is előáll az a hiba, mint a tanulmány meg is jegyzi, hogy a bizonyóságtétel fárasztó és megkövesedett lesz, elhasznált szavak zuhataga válik belőle, ha többször alkalmazzuk ugyanazt a megrázó lelki élményt, mint illusztrációt. Sok helyen ez nyírbálta meg a mozgalom lelkét és súllyesztette le a bizonyóságtéves rozzant gramofonná. Az is igaz, hogy a bizonyóságtétel sokszor nem alapul az igén, Dr. Vasady ezt szektárius bizonyóságtételnek hívja. Azonban sokszor többet ér egy olyan bizonyóságtétel, amely nem igéből jön le, mint okból, mint sok más bizonyóságtétel, amely elé odaragasztják az igét. Sokkal rosszabb, amikor kikényszerítik a vallomást, amikor bizony sok félszeg és tökéletlen dolog születik meg, ami bizony távol áll mindenféle bizonyóságtévestől. A Szentlelken nem lehet erőszakot venni, amikor nem akar bennünk nyilatkozni.

Ezért is téved azután az ember mellékvágányokra, amikor Istentől akarja kikényszeríteni a vezetést. Hosszú idő kell ahhoz, amíg az ember biztos határvonalat tud húzni az objektív isteni és a szubjektív emberi tanács között. Sok és mély vallásos tapasztalat kell, amíg az ember határozottan fel tudja ismerni ebben, vagy abban az Isten vezető kezét. Veszélyes dolog hitbizonyosság nélkül methodikát

üzni az Isten vezetéséből. Vivódó problémái között sokszor megéri az ember Isten tanácsát, de profanizálása a Szentléleknek az a módszer, amikor jelentéktelen dolgokban is kikérem az Isten vezetését, csak úgy pro forma egyszerűen azért, mert nagy dolgok kicsiny csapágyakon fordulnak meg. A varázsló így megkérdézheti az Istent, de nem lehet orakulummá tenni a vezetés bibliai gondolatát és alkalmazását.

Nem lehet eléggé hangsúlyozni a jóvátétel szükségességét a keresztyén életben, de a jóvátételt sohasem szabad úgy feldolgozni, mint az egyetlen gát, vagy gátlás ledöntését, mert hiszen olyan hibák is lehetnek az ember életében, amelyet jóvátétellel helyrehozni nem lehet. Egyszerűen csak az Isten kegyelme segít. A jóvátételt nem lehet úgy kezelni, mint emberi üdvszerző monopoliumot.

Ma még nem tudjuk, hogy a csoportmozgalom pozitíve, vagy negatíve mennyit fog hatni a magyar református egyházra. Dogmatikájára nem igen fog nyomást gyakorolni, mert Buchman ügyesen úgy szerkesztette össze a mozgalom irányelveit, hogy az egyetlen egyházra se nézzen támadó fegyverekkel. Más kérdés, hogy mennyiben fogja megmozgatni gyakorlati teológiánkat és ifjúságunkat különösen az egyetemen. Ezekre a feleletet csak a jövőben kapjuk meg, de addig is fennáll a mozgalomnál a legnagyobb veszély, vajjon át tudják-e kiáltani a mai ember ravasz fedezékeibe mindenhová Krisztus evangéliumát a tapasztalatlan oxfordi lélekgyógyászok, akik az egyetem padjaiból indultak el és még csak most tanulgatják az emberi lélekmentés egész életet igénybevevő hatalmas munkáját. Igaz, hogy valamikor Krisztus csodát tett a galileai halászsokkal.

Dr. Farkas Pál.

Vallás és kultúra.

Írta: Veesevry János.

Rafaelnek van egy festménye, amelynek a címe: Athéni iskola. Oszlopcsarnok ölen görög filozófusok vitatkoznak. A kép előterében a középen Plató és Aristoteles. Az idősebb a magasba mutat, mint ahonnan származnak mindennek, — a fiatalabb egy energikus lendülettel az előttük lévő valóságokra tárja ki kezét. — Amikor a vallásról és kultúráról akarok beszélni ez a kép jut eszembe. Mindenkörmondfont meghatározásnál világosabban fejezi ki a vallás és kultúra lényegét az a szimbólikus kép: Az emberiségnek az a gesztusa, amellyel a földöntúli valóságokra mutat: a vallás, amivel pedig a fizikai valóságok felé fordul: a kultúra.

Kimondom ezt a szót: vallás, — és áldozati oltárok illata csap meg, élésem villognak Pheidias márványcsodái és templomban, mecsetben, zsinagógában és kínai padogában szárnyal az imádság, zeng az ének és ezer bajával, halk örömeivel leborul az Örökisten előtt az örökember. Kimondom ezt a szót: kultúra, — és eszembe jut Pascal szellemes megállapítása, amikor a természet végtelen nagyságát és az ember végtelen kicsinységét látva, megdöbben. A fizikai valóságok roppant világa, mint egy földöntúli óriás fogaskerek, szétmarcangolhatja a parányi embert és Strausz szavai szerint „ebben a rettene-

tes hajszában sehol sincs menedék, vagy segítség". Pascal megvígasztalódik, mert míg a természet öntudatlanul tenné ezt, addig az ember tud róla és ez a tudat őt a természet fölébe emeli. De ami által a természetnek fölébe emelkedik, az a kultúra. Már most az a kérdés: van-e ezeknek a tényezőknek: kultúra és vallás, közülük egymáshoz? Mi szerepe van a kultúrának a vallással szemben és volt-e, van-e és lesz-e szerepe a vallásnak az emberiség művelődéstörténetében?

Vallástörténeti tények bizonyítják, hogy a vallás igenis volt befolyással a kultúrára. Primitív fokon a kultúra és vallás majdnem identikusak Frazer bizonyítja, hogy a kormányzat tekintélyét, a magántulajdon és házasság tisztelét a vallás erősíti meg. A vallás hozta létre és irányította hosszú időkön át a kultúrát. A primitív ember minden művészi tevékenysége a vallás szolgálatában áll. A tudomány vallási alapokon indul. Az astrologia a csillagos ég felé fordul, — a csillagok maguk az istenek. A csillagokból kiolvasható az emberek sorsa. Csak egy lépés és az astrologiából astronomia lesz. A történetírás az istenek történeteinek lerögzítésével kezdődik. Maga az írás vallási jelfestésből keletkezik. Az assyr-babyloni írásrendszer feltalálását Nabunak tulajdonítják, míg Egyiptomban Toth-isten tanítja írásra népét. Az első orvosok papok voltak. A filozófia a teológiából fejlődik. A világtörténelem leghíresebb jogrendszerét, Hamurabby babyloni király Samas napisten kezéből kódex alakjában nyeri, Mózes pedig a Sinai hegyen Javehtól kapja a Tízparancsolat két kőtábláját. A nomád népek mondáik szerint földművelést isteneiktől tanulnak. Az egyiptomiakat Osiris, a görögöket Demeter tanítja földművelésre. (Adatok Dr. Varga Zsigmond Általános Vallástörténet című munkájából.)

Már most arra a kérdésre feleljünk meg: volt-e befolyással a keresztényen vallás a kultúrára? Leonardo da Vinciről mondják, hogy tőle származnak a legpontosabb anatómiai rajzok, de ugyanazokkal a finom ujjakkal, amelyekkel ezeket készítette, egy acélpátkót is szét tudott pattantani. A kereszténységről, mint kultúrtényezőről is, elmondhatjuk ezt a különös dolgot. A gyöngédség evangéliumát hozza és mégis szét tud roppantani egy egész világhatalmat. A keresztényen szellem hatása alatt átalakul az állam hatalmi államból jogállammá, majd kultúrállammá. A népvándorlás apokaliptikus viharai-ból Róma menti meg az antik kultúrát; átalakítja és tovább fejleszti. Igaz, hogy tizenhét századnak kell eltelti, míg Nagy Frigyes ajkán elhangzik a kijelentés: az uralkodó az állam legelső szolgálója. („Aki első akar lenni közöttetek, az mindenkinek a szolgálója legyen.”)

De egyszer mégis elérkezett ez az idő és ez a keresztényen szellem föltétlen diadalát jelenti. Krisztus szavai csendülnek fülünkbe: „Én meggyőztem a világot.” Átalakul a társadalmi élet képe is. Nincs szolga, sem szabad, mindnőváján Isten fiai vagy-tok — hirdeti Pál apostol. És ez a kijelentés forradalmat jelent: a társadalomból eltűnnek a rab-szolgák. Az evangélium megváltja a gyermeket a Taigetos rémétől, a férfi mellé emeli a nőt. Az újabb tudomány maga eredetét — Du Bois Reymond megállapítása szerint — a kereszténységnek köszöni. A pedagógia új ideált nyer a kereszténységben. A görög

nevelés eszménye a jellem, a római nevelése a cselekvő ember volt. A keresztényen nevelés Isten országa számára akar nevelni; eszménye a Krisztusarcú ember. Az evangélium inspirálja a művészi kultúrát. Ez a hang énekel a középkor kövédermedt himnuszában: a gótikában, ez lendíti Dante kezét a Divina Comedia megírására és ez az erő viharzik Beethoven csodás szimfóniáiban. Új mondanivalót kap az erkölcsi kultúra. Addig ez volt a ki nem mondott jelszó: mindenki háborúja mindenki ellen, most az élet nagy szimfóniájában a vezérmotívum ez lesz: egymás terhét hordozzátok.

Volt tehát mindig kapcsolat vallás és kultúra között, hogy lehet hát, hogy egyszer mégis szembe kerültek egymással? Mik voltak ennek az okai? Nietzsche azt mondja: az ember először elsőszülöttjét áldozta Istennek, aztán legerősebb ösztöneit, végül mi marad még áldozni való? Nem kellett-e végül egyszer minden vigasztalót, szentet, gyógyítót, minden reményt, a rejtett harmóniába, jövődő boldogságokba és igazságokba vetett minden hitet feláldozni? És ez a végső mysterium annak a nemzedéknek tartatott fenn, mely éppen most van érkezében... Ha Gorkij karácsonyi naplóját olvassuk, úgy érezzük, hogy ez a nemzedék már meg is érkezett. Azt írja Gorkij a Megváltó születésnapján: ...rettenetesen elfajult az ember..., a századokig kínzott állapot nagyra nyitotta bosszúért lihegő száját és diadalmasan, kárörömmel, megtorló szándékkal üvölt. Az aljasságok megfojtják minden szép ábrándunkat... És Ivangorodban szobrot állítanak Iskariotes Judásnak! Elhangzik a vád, hogy a legutóbbi háború a kereszténység lelkiismeretét terheli. Hogy lehet a kereszténységet, mint vallást, a háborúért felelőssé tenni?! Spengler egy apokaliptikus látomásban géptitánokat lát az elmúlás kódében vesztegelni, amelynek leállításával megáll örökre európai kultúra szívverése is. Nyugat fölött fölizzik az alkony: nincs más hátra, mint reménység és menekülés nélkül kitarítani az elveszett posztón, mint a római katona, akit Pompeji kapujában a Vezuv kitoréskor elfelejtettek felváltani. ...Minden romlásnak az oka a vallástól elfordult kultúrában keresendő! Amíg együtt haladtak, virágzott a kultúra. Addig, míg egy Kopernikusban, Linnében, Beethovenben egyesült a kultúrális és vallásos ember. A világháború a keresztényen vallástól elfordult kultúra műve, amelynek egyik képviselője egyszerűen kijelenti, hogy a vallásnak illúzió karaktere van (Erkes), a másik pedig a vallásos szellemet vallási neurozízisnak bélyegzi. Az ember csak a föld, az anyag felé fordul és a föld rettenetesen besározza. Úgy járt, mint a félkarú ember, mindig érzi, hogy a másik karját elvesztette. A világtörténelem tulajdonképpen egyetlen témája, amelynek minden más alá van rendelve, mondja Goethe, a hitetlenség és hit összeütközése. Minden korszak, amelyben a hit uralkodik, fénylő, szívetemelő és temékeny. Tiszteld, ami fölötted van — mondja más helyen —: az isteni szent akaratot; tiszteld, ami alattad van: az életet kezbebeadott sorsát; és tiszteld, ami benned van: a magasságok hívó szavát.

Mi a megoldás? — H. G. Wells a mindenkire kiterjedő neveléstől vár mindent; ez az ajtó, amely kivezet a butaság, az előítéletek és szenvedélyek börtönvilágából. Faulhaber Geibel balladájára utal,

amelyben germán katona áll a Krisztus keresztje alatt: a germánság menti meg most is a keresztényiséget! Mi Dürer képére gondolunk, mely ezüstpáncélos lovat, *amint távolbanező tekintettel mutat*, aki távolbanező tekintettel halad a napfényben sugárzó úton, az út egyik felén a halál int feléje a másik felén az ördög fenyegeti meg. A mi keresztényiségünk ez a diadalmas lova, egyik irányból egy új özönvíz vörös réme, a másikfelől a Spengler-jósolta halál. A keresztényiség halad tovább rendeltetésének útján és útja most is Krisztus és minden időben Krisztus!

Miránk magyarokra sem lehet közömbös a kultúra és vallás jövőjének kérdése, nekünk különösen, akik fizikai erőnkben és területekben oly sokat veszítettünk és szellemi erőnkben is kell pótolnunk ezeket; ránk is vonatkozik Augustinus nagyszerű intése: Csak az a társadalom lehet boldog, amelynek királynője az igazság, törvénye a szeretet és végcélja az örökkévalóság. Mi sem rakjuk le a fegyvert a sors előtt. Egymás kezét szorítva álmódjuk a magyar álmokat és Istenbe vetett hittel együtt akarjuk azokat megvalósítani. Goethe lázongó hitével kiáltjuk mi az elmúlás minden rémületével szemben: — Addig élünk, ameddig akarunk!

Téves kapcsolat

— az iskolai mellékdíjak kérdéséhez. —

A tiszántúli egyházkerület 348—1935. kgy. száma foglalkozik a Kálvineum igazgatótanácsának ama kérelmével, hogy a középfokú iskolákban egyre súlyosbodó mellékdíjterhek kérdése a törvény vonatkozó intézkedései szerint a tanítató szülők javára rendeztessék, illetve minden oly mellékdíj, amely nem az V. tc. 65. és 165. §-ai kategórikus rendelkezése szerint az iskolai fenntartó testület által vettett ki, töröltessék.

A felhívott kerületi határozat előterjesztő része a Kálvineum beadványának ismertetése után az Országos Református Tanáregyesület elnökségének beadványával foglalkozik, amelyben a Tanáregyesület elnöksége különösképpen a T. Gy. N. A. javára kivetett mellékdíj jogosságát vitatván, felteszi a kérdést, *miért akarja övni a Kálvineum igazgatótanácsa a tanítató szülőket ezen alap javára hozandó csekély áldozattól*, holott katolikus oldalon senkinek sem jut eszébe, hogy ezeket a díjakat *támadja*.

A közgyűlésen a Kálvineum igt. jelenlevő tagjai közül nem hátrítván el senki ezt a tényekkel ellenkező állítást, ezen az úton kell minden vitatkozás kizárásával kollegális tisztelettel kérnünk az Országos Református Tanáregyesület elnökségét, méltóztassék a Kálvineum igazgatótanácsának beadványából egy sort is idézni, amelyben az igazgatótanács egy szóval is vitatja, hogy a T. Gy. N. A. javára a mellékdíj szedés jogtalan, vagy szükségtelen, vagy hogy az igazgatótanács a tehetős szülőket e csekély áldozattól övni akarná, pláne meg, hogy ezeket a díjakat *támadná?*

A Kálvineum igazgatótanácsának beadványa azt a kérdést veti fel, *ki jogosult a mellékdíjak ki-*

vetésére s mi az *ismérve* a kivetés jogosságának, de a ma szedett mellékdíjak jogosultságát, szükséges voltát, vagy az ellenkező álláspontot szóvá sem teszi, hanem teljes tárgyilagossággal csak *elvi* szempontokból foglalkozik a kérdéssel. Konkrét megnevezéssel egyetlen helyen van szó a mellékdíjakról, ahol t. i. megkülönbözteti a beadvány *a saját* iskolák céljait szolgáló mellékdíjakat azoktól, amelyek közvetlenül *nem a saját* iskola szükségleteit képezik, de itt sem vonja be tárgyalási körébe ezek jogos, vagy szükséges, vagy ellenkező voltának kérdését, sőt elvi alapjának fenntartásával s éppen ebből folyóan kifejezésre juttatja azt a felfogását, hogy az iskola-fenntartó testületek — de csak ezek — jogosultak a *saját* iskolai céljaikkal több-kevesebb vonatkozásban álló más címeken is (tehát T. Gy. N. A.-ra is) díjat megállapítani.

Csak téves kapcsolat hozhatta össze a Kálvineum igazgatótanácsának elvi kérdést felvető beadványát az ORTE elnökségének azzal az előterjesztésével, mely a T. Gy. N. A.-ját a Kálvineum igazgatótanácsával szemben kívánja megvédeni. Nem, az ORTE és a Kálvineum sem egészében, sem elnökségében nem szolgál tanár — vagy tanárgyermek ellenes tendenciákat s ha majd, mint ezt a lelkészek és tanítók a saját erejük túlfeszítésével tették, ők is elindulnak tanári árvaházat létesíteni, a lelkészeket, bizonyára a tanítókat is, ott fogják találni a buzó segítőik között. **K. F.**

A missziói lelkészi állások ügye.

Dr. Ferenczy Károly, a kerületi missziói bizottság kiváló előadója a missziói segédlelkészi állások kérdéséről írt lapunk előző számában. Nagyszerű hozzáértésről tanuskodó cikkének címe is, tartalma is más tehát, mint az enyémmek. Ezt azért szögezem le, mert — mint várni lehetne — nem az ő általa provokált kérdéshez, hanem azzal párhuzamosan futóhoz szeretnék hozzászólni. Nevezetesen attól tartok, hogy az általa képviselt téma eltereli a figyelmet egy másik, még fontosabbról: a missziói lelkészi állásokról, sőt tovább megyek: a rendes gyülekezeti lelkipásztori állások szaporításáról, az 5000-en felüli lélekszámmal bíró egyházakban.

Fájdalom, az igazán kényes és nehéz kérdésekről hallgatunk, mert roppant érzékenyek vagyunk, ami önteltségünkből folyik, tehát sokkal alázatosabbnak kell lennünk és a magunk érdekénél fontosabbnak kell tartanunk végre az anyaszentegyházét, ha komolyan akarunk valamit tenni érdekében.

Mit látunk ugyanis? Azt, hogy az egyházra váró, már szinte odázhatatlan missziói vagyis lelkipásztori munka elvégzése tekintetében különösen két fajta felfogás áll egymással szemben. Az egyik — a régi, megszokott, kényelmes — *minél több segéderővel*, mondjuk ki: káplánnal szeretné megoldatni a kérdést. Hallottam olyat is, hogy minek az a sok rendes pap pl. Debrecenben?!... Lenne egy főnök és lenne egy csomó káplán!... E felfogás szerint így kellene megoldani a népes (mamut) gyülekezetek problémáját is és nem egyházzrészekre való osztással, mint Debrecenben vagy pláne külön egyházakra bontással, mint Budapesten!... Hogyne: ez roppantságosan

kényelmes megoldás volna egy főnök számára, de végzetes és siralmas az anyaszentegyház számára. Ez túlhaladott álláspont már Debrecenben is, Budapesten is!... Azt hiszem mindnyájunk előtt is! ?...

A másik felfogás — a szokatlan és egyesek számára kellemetlennek látszó — az, hogy minél több önálló lelkipásztori állásra és természetesen lelkipásztorra van szükség. Annyi terhe, gondja, munkája, baja, öröme, reprezentációja, felelőssége, báránya, lelke van egy-egy nagyobb eklézsiának, hogy az felülmúlja az emberi teljesítőképesség határát, mégha a legkülönbekre gondolunk is közülünk és ha nem hasonlítjuk is össze magunkat e tekintetben — tudniillik parókhiák és plebániák, tehát önálló gyülekezetek és lelkipásztorok száma tekintetében —, elszomorodva a róm. katolikusokkal!!... Ennek a felfogásnak megvalósítása sok helyütt a gyülekezet ellenállásába is ütköznék.

Az orvos nem gyógyíthat (emberileg), ha a beteg nem őszinte előtte. Nekünk is meg kell őszintén mondanunk, hogy egyetlen, mégpedig el nem fogadható ok a lelkipásztorok részéről, amiért húzódnak a minél több önálló lelkipásztori állás szervezésétől és az egyházi részekre osztástól, az, hogy *félnek egymástól*. Nem tudják ki jön s milyen lesz a lelkipásztor testvér? Összeférhető, akivel öröm együtt dolgozni vagy pedig örök bajok, civódások, versengések, bánat és romlás okozója! ?...

Nagy ok és érthető, de el nem fogadható, mert ezén lehet segíteni!... Húsz évvel ezelőtt még szokatlan és ritka volt nálunk az álláscsere, míg ma rendes, megszokott, bevált dolog. Ma még ritka az áthelyezési eljárás, de új törvényeink alapján lehetséges és húsz év múlva már talán megszokott lesz. Ahol a lelkipásztorok nem férnek meg egy községben, vagy önként távoznak vagy áthelyezési eljárás indul egyházi érdekből!... Tehát tűrjétek el egymást szeretetben! És neveljétek munkatársakat.

Nagyobb egyházaknál, ha a személyi ok nincs meg, a fizetés kérdése jön elő. Természetesen a *szerezett jogokat* nem bántanám, mégha nagy is a régi parókhuz fizetése, de állásüresedés esetén már meg lehetne oldani a kérdést könnyebben és a segédlelkészi állásnak vagy a vallásoktató-lelkészi állásnak lelkipásztori állássá való átminősítésével az átmenet megvalósítható volna. Ezzel a gyülekezet is kibékíthető lenne és kivált évek során való *ránéveléssel* meg is értené a *fejlődés, az új helyzet* és az új idők parancsoló szavát. Vannak helyek, ahol a református iskola feladása és a sok tanya is magával hozná új lelkipásztori vagy missziói lelkészi állás szervezését. Ez a segédlelkészeknek is jobb volna!...

Elgondolásom tehát nem az ideiglenes segéd-erők (káplánok) beállítására, de nem is ellene vonatkozik elsősorban, hiszen abból a pozícióból érthetően mindenki elvágynak mielőbb s így örök *kiszértezés* lesz ez a mód, hanem minél több *önálló* pásztori és missziói lelkészi állás szervezésére! A keresztyén-ség áldozat és örvendező teherviselés, szeretet és szolgálat, hit és imádság az anyaszentegyház, a gyülekezet és a lelkipásztorok részéről is. Ha nem annak tartjuk, akkor miért is beszélünk róla? Megérdemeljük sorsunkat!...

Kósa Béla.

Tudomány és irodalom

Régi iskolai törvények.

Fordította s közli: Dr. Nagy Sándor.

(Folytatás.)

3. Az iskolák erkölcséről.

I.

Az iskola polgárai az előljáróság, a kegyurak, az egyház megye esperese, az egyház szolgálói, a préceptorok s az egyházi és világi hatóságok mindkét rendű tisztségviselő személyeivel szemben köteles minden alázatossággal, becsüléssel, figyelemmel és tisztelettel viselkedjenek. A kihágó első ízben kemény szavakkal hordassék le, aztán huszonöt dénárál fizesse meg faragatlanságát, aztán — ha észre térni nem akarna — tíz legénnyel kerüljön a sorban hátrább s javíthatatlanság esetén aztán taszítottassék az iskolából. Vitt. Akad. I. és Debr. Lex. Ant. V. törvényéből. (V. ö. 1704. Leg. spec III. Art. 1.)

II.

Az egész test alkatának megfelelő, szokásos, tisztességes, és a szépművészetek tanulóihoz illendő ruházatot viseljenek. Ne hordjanak sütővassal fodoritott disztelen haját, bokrétákat, idomtalanak szabott bevont szélű, tulságos magas kalapokat, melyek török kalpag módjára nem csak a vállig, hanem a nyak- zsirtig lelőgnak. Hagyják el a közönségesen „misziri“-nek nevezett magas gallért, a nem-fekete vagy barnás színű tatár-kesztyűket, a keskeny és pongyola öveket s végre a katonai köpenyeket. Tartózkodjanak a török-módi borotválástól, mely a fejet éktelenül megrütítja. A kihágó általában az előző törvényben részletezett büntetés alá essék. Vitt. Akad. VI., Debr. Lex. Ant. VIII. és Debr. részssinat. (V. ö. 1704 Leg. spec. III. Ant. II.)

III.

Tóga nélkül az iskolából senki ki ne menjen. Annak falain kívül így az utcákon és falvakban semmi ürüggyel ne járjon, hacsak vándor úton nincs. Sőt azon belül se menjen tógatlanul még a rektorokhoz és a hallgatóterembe sem. Aki másként tesz, először intessék meg, másodszor fizessen huszonöt dénárt, harmadszor pedig, mint „kétarcú“, az iskolából kintaszítottassék. (V. ö. 1704. Leg. spec. III. Ant. III.)

IV.

Templomba az iskolából illedelmes rendben, nyugodt lépéssel és arccal, nem zajgyva s lármát csapva, más rendetlenkedéssel és pajkoskodással induljanak, ha a harangszó végződésével az iskolai jeladást hallják. Belépve foglalja el kiki a maga helyét. Áhítatosan és jámborul, állva és nem ülve, vagy gyengélkedés oka nélkül éktelenül neki heveredve, tiszteljék Istent, s kérjék segítségét a Szentlélek üdvös ajándékáért, valamint a tanulmányaikban való szerencsés előmenetelért és áldásos sikeréért. Az óra és az idő leteltével ismét eltávozván ugyanily módon és rendben térjenek vissza az iskolába. Hasonló

komolysággal és illedelmesen haladjanak a kivonulás-kor és temetésén, s italozás vagy társalkodás céljából az útba eső házakba senki be ne térjen. A kihágó fizessen estenként három dénárt. Debr. Lex. Ant. X. törvényéből.

V.

Az iskolai közös étkezésre ebédre összegyűltek teljes tisztelettel végezzék a dícséretmondást és a hálafohászkodást, és az ételnek szerény és illdelmes fogyasztása közben finom és tisztos latin nyelvű társalkodással szórakozzanak, vagy egyikőjük olvasson fel a bibliából egy fejezetet figyelmesen és hangosan. Aki másként tesz, fizessen esetről-esetre, mint botránkoztató, három dénárt. (V. ö. 1704. Leg. spec. III. Ant. IV.)

VI.

A lakomázást és a vendégségeket, elsősorban a búcsúlakomákat s minden részegséget úgy kell kerülni az iskolában, mint melegágyát ama sok bajnak, melyet a lefolyt időkben némelyek vakmerően előidéztek. Ha valaki búcsúzás előtt áll, alkalom kínálkozásán neki provinciára és spártára való kimenetelre, s némelyeknek kedveskedni akar, csak hét társ, vagy a társak helyébe tetszés szerint választott ugyanannyi más személy meghívásával tegye, s ezeket is józan vendéglátásból tulajdon szállásán fogadja, s ne a nyilvános halgatóteremben, vagy a szenior szobájában, legkevésbé a városban. Úgyszintén a születés, a farsang-, az ünnepi és az ünnepelőtti napoknak torokkodással és dözsoléssal való megünneplése, ami egyenesen pogányság, komolyan kerüldessék. Aki ezekhez alkalmazkodni vonakodik, ki búcsúzóként követvén el kihágást az iskolában, írásos bizonyság nélkül távozzék szegyenletesen és kísérel nélkül, — ha pedig a városban (t. i. követi el), az előjáróság fenyítéke alá esék. A születésnap, a farsang stb. megünneplője pedig fizessen huszonöt dénárt, az ivótársak pedig tizenkét dénárnak fejenként való lefizetéséből tanuljanak józanságot. Vitt. Akad. VIII. és IX. Sárospatak VI., Debr. Lex. Ant. XII. törvényéből. (V. ö. 1704. Leg. spec. III. Ant. V.)

VII.

A tanulók összesen és egyenként szeressék a békességet és a közönséges egyetértést, s minden vezsekedésnek és meghasonlásnak alkalmaitól lelkeiket távol tartsák. Mert teljességgel utáljuk a békétlenkedőket, a zavargókat, a közönséges nyugalmat zendüléssel háborgatókat, a tusakodókat, az iskolából a városba kirohanás-rendezőket, ólomgolyókkal s más effélékkel való lövöldözőket, a fegyverrel hetvenkedőket, a vérontókat a magán- és nyilvános épületekre rátamadókat, a „fegyverre,-kiáltókat, a másokat megsebesítőket, a tisztos személyeknek fertelmes és undok gyalázkodással és hetvenkedéssel nekitamadókat, az utcákon éjjelenként lármaverőket, nemkülönben a bór- és sörházaknak éjjel-nappal való látogatókat. Aki ezekben és hasonlóknak részes, megpálcázás után vetessék ki az iskolából, ha valami főbenjáró dolgot követett el, adassék át a világi hatóság kezébe. Vitt. Akad. I., IV., V., X., Debr. Lex. Ant. XII. és Sárospatak X. törvényéből. (V. ö. 1704. Leg. spec. III. Ant. IX.)

VIII.

Az előjáróság, a kegyurak, a lelkipásztorok és a préceptorok ellenében összejöveteleket, rendetlen gyülekezéseket, összeesküvéseket és egybezendüléseket, felkeléseket és bármely rend ellen irányuló támadásokat intézni sem az iskola küszöbén kívül, sem azon belül ne merészljenek. Minden gyülekezést, ha a szükség úgy kívánja, a rektorok tudtával és engedélyével hívjanak össze. Aki ennek ellenére tesz, megpálcázás után vetessék ki az iskolából. Debr. Lex. Ant. XVIII. és Sárospatak XI. törvényéből. (V. ö. 1704. Leg. spec. III. Ant. X.)

IX.

Ez időtől fogva többé senki ne tegye fel magában, hogy szenvedett sérelmét és bántalmaztatását szóval, cselekedettel vagy írással maga torolja vagy mással toroltassa meg, hogy a más életével, erkölcsével, felfogásával és képességével szemben bírálógatósi hatalma legyen, hogy egyik a másiknak gyalázkodással, szidalmazásokkal, ellenségeskedő nevezetekkel, vagy a préceptor, a városiak s egyéb mások előtt ejtett beugásokkal, feladásokkal, vádaskodásokkal, becsmerlő versikékkel és epigrammákkal, vagy efféle bélyegzetes igazságtalanságokkal kellemetlenkedjék, hogy a más dolgát és kicsinyke javát alattomban kaparintsa meg magának. Mert aki másként cselekszik, az igazság kiderültével kerüljön pálcázás alá, s megpálcázatva vetessék ki az iskolából. Eitt. Akad. I., Debr. Lex. Ant. XIII., XVII. valamint Sárospatak XII. törvényéből. (V. ö. 1704. Leg. spec. III. Ant. XII.)

(Folytatása köv.)

Szele Miklós: A vallás taníthatóságának kérdéséhez. Különlenyomat az „Igazság és Élet” 1935. évi 4—5—6. számából. Ára 50 fillér.

Szele Miklós oly kérdéshez szól hozzá ebben a tanulmányában, amelyre még nemrégem nemleges feleletet szerettünk adni. Csak azóta derült ki, hogy a vallás tanítható, azonban nem úgy amint azt az orthodoxok és racionalisták elképzelték. A tanulmány sorra veszi az orthodoxia nézeteit és megcáfolja azokat az irányokat, amelyek még utolsó mohikánokként itt kísértének közöttünk, hogy a vallástanítás célja vagy az értelem, vagy az érzelem, vagy az akarat vallásos átdolgozása. A vallástanítás célja tulajdonképpen a vallásos élmény előfeltételeinek megteremtése, amelyet a tanulmány a girgensohni iskola alapján ismertet. Az igazi vallásos élmény csak a léleknek egy kívülről hozzáközeledő objektív, intuitív gondolattal való érintkezéséből születhetik meg. Az így keletkezett vallásos élmény szerkezetének két oldala van: egy gondolati és egy funkcionális. Az előbbinél az alany az intuitív gondolatot a magáévá teszi intellektuális konfrontáció által és meggyőződéssel, úgyhogy a gondolat saját gondolattá lesz, mintha az alany a gondolatot maga termelte volna ki. A funkcionális oldalnál az alany az elsajátított vallásos gondolat-hoz állást foglal, vagy meghódol, vagy fellázad, vagy pedig közönyös marad Isten valósága előtt. Az állásfoglalás után jön a lélek növekedése az értelmi, érzelmi és akarat oldal mögött. A vallásos élmény az

existenciális én végső létgyökeréhez nyul le, amelyhez a vallásitanítás már methodikai eszközökkel el nem ér. Itt találkozunk a modern valláslélektan a dialektika teológiának Isten szuverénitásával vallott felfogásával. A vallás tehát nem úgy tanítható, hogy a neveléssel az existenciális én gyökerét igázzuk le, hanem csak arra törekedhetünk, hogy elősegítsük a gyermeki lélekben a döntő vallásos élményt. Ennek az élménynek feltételei: 1. a lelki beállítottság, amellyel a lélek a vallásos gondolatot fogadja és amely az egyén akaratától és a növendék életkorától függ és ahol a vallásitanító úgy intellektuális, mint vallás-erköletesi téren is a növendék környezetében sokat lehet, 2. a képesség az új élményre, amelyet fokozatosan elősegíthet ugyanaz a vallásoktató személy, 3. a vallásos gondolat minősége, amelynek Igének kell lenni, 4. a vallásitanító személyisége, hogy az illető tanító jó valláspedagógus, jó éspedig existenciális theologus legyen.

Szele Miklós tehát a legújabb valláspszichológiai kutatást állítja összhangba a barthi teológia felfogásával. Tanulmányán keresztül lehetetlen meg nem érezni a tudományos meggyőződés mögött az Ige átütő erejét. Vallásoktatók és lelképásztorok, akiknek sem idejük, sem anyagi képességük nincse a legújabb nézetek kivizsgálására, ebből a tanulmányból a legmaibb nézetet ismerik meg, amely egyáltalán nem elvont, hanem praktikus jellegű és eleven. A szerző állításait találó példákkal és kísérletekkel illusztrálja. Gyakorlati hasznát minden lelképásztor érzi, aki a tanulmányt átolvassa és igazságai előtt meghajol.

A gályarabok lelke. Szemelvények Koesi Csergő Bálint „Narratio Brevis...“-éből. 1676. Ára 50 fillér Különlenyomat az „Igazság és Élet“-ből.

A gályarabok kiszabadulásának emlékévében Dr. Révész Imre hálás feladatot teljesített, amikor a magyar református irodalom nyereségére újból lefordított néhány szemelvényt Koesi Csergő Bálint gályarab, pápai rektor Narratio Brevis... című munkájából, alapulvéve a Debreceni Ember Pál Historia-jában és a Magyar Protestáns Egyháztörténeti Adattár I. kötetében olvasható szöveget. A tudós szerző nem összefüggő történeti anyagot ad, hanem a „történetes magasztos lelki rugói, közé vezet be az olvasót. Ezért előszeretettel használta fel azokat a részleteket, amelyek a gályarabok lelkét boncolják és bepillantást engednek ezeknek a rab embereknek a végtelenre nyílt lelkivilágába. A szemelvények között sok megrázó bizonyoságtételt, imádságot találunk, de találkozunk hitvitákkal is. Megkapó a megtéritett olasz nemes, Moro Jácint története. Ezek a szemelvények megvert pásztorkról, de sziklára épített életkről tesznek bizonyoságot, és hisszük, előfutárai egy olyan munkának, ahol ugyanilyen közvetlen, és patinás nyelven találjuk meg majd a gályarabok egész történetét, amelyre áhítva várakozik a magyar református irodalom.

Dr. Farkas Pál.

Varga Lajos: Sötét ablakok. Versek. Mióta Gárdonyi Géza csillagja felragyogott a magyar irodalom fénytengeréből, egyre-másra tűnnek fel nyomában a magyar tanítóság berkeiben a dalnak nem kevésbé hivatott művelői, kik nagy tanító ősik példáját követve s dicsőségétől lelkesítve szopora fénytel sorakoznak fel a bús magyar éjszakának

horizontján. Most ezek közül Varga Lajos: „Sötét ablakok“ című verskötetete kelt szokatlan figyelmet, bár gyűjteményének címét — bármilyen mélyértelmű legyen is az — nem tartom szerencsés választásnak. A sötét ablaksor mögött — mint a Prológ mondja, maga a költő rejtőzött el, vonagló szívével s emlékké nőtt tapasztalásaival, de költészetének melegsége vakító sugárkévét lövell az éjszakába s a költő maga túlnő a sötét ablak homályán s felragyog hamisítatlan tiszta fényvel előttünk. Varga Lajos — a tanító költő — éppen hivatásáról írja egyik legszebb versét (Szeptemberi imádság), melyet minden magyar tanítónak ismernie kellene, s amelyben a türelem, a lemondás és Istenben megbékülés pajzsa alá adja egész lényét:

*Uram, indíts el a szent hivatásra,
Adj szívét, lelket, könnyet és erőt,
Hogy ráhajoljak minden kis virágra,
Mely e bús magyar temetőbe' nőtt.
Hogy öltöztessem talpig hófehérbe
A gyermeklelkek drága táborát
És általad, véled és benned élve
Szolgáljak, míg kegyelmed elbocsát.*

Ebből az egy, idézett stórfából megalkothatjuk magunknak a költő egész lelki struktúráját: a hivatás, a hit, a hazaszeretet, a családi élet irányozzák lantjának mindig tiszta zengését. De nem ösdi, kitaposott ösvényeken jár pegázusa, költészete teljesen a ma költőjéé. A Trianon utáni magyarság keserű gondja gomolyog fel „Fiamhoz“ című versében is, az ifjú nemzedék panaszos siráma az elborult jövendő felett:

*Én csak megvolnék, visszfény a múltnak
Rátüz utamra, mely még hátra van,
De jaj, felelted fények sose gyúltak,
S elherdálták a múltadat, fiam.*

Meghatóak az apáról, anyáról s nagyapáról írt emlékezőszerű versei, melyek mind klasszikus jellemképet is nyújtanak magáról a költőről is, ki gyermekkorának emlékeit eleveníti fel megkapó színekkel.

Szereti a természeti képeket is. Sok verse szól a télről, őszi, tavaszról s ezekben a verseiben is új meglátásai vannak. Költői képzelete visszarepíti szülőföldjére, a Balaton partjára s az Alföldet mintha nem tudná szeretni, mert szerinte „céltalan futni délibáb után“. Igen pompás megfigyelése van s egy-egy rövidebb lélegzetű versében (A csósz, Kofa, Öregbéres, Favágó, Fényképész, stb.) mesteri kézzel rajzolja meg alakjait. Egyik legszebb verse a „Magyar asszonyok“ című, de idesorolhatjuk a „Kis fiam esti imája“, a „Szeptemberi imádság“, a „Számadás“, valamint „A tavaszhoz“ címűeket is.

Varga Lajos kiforrott költő. Formaérzéke tökéletes: művész a szó szoros értelmében. Bár alapgondolkodása pesszimizmusra hajló, mégsem pesszimista, mert megnyugszik az emberi sorsban. Verses könyve nyereséget jelentene irodalmunkban, ha egyáltalában volna tárgyilagos irodalmi kritikánk s ha nem ülnék e tekintetben mindnyájan „Sötét ablakok“ mögött.

A kötetet melegen ajánljuk mindenkinek. Ára 150 P. Megrendelhető a szerző címén, ki református igazgatótanító Hajdúböszörményben. **Baja Mihály.**

Ifjú Gyökössy Endre: Tavaszról akartam írni. Versek. Meglepetéssel olvassuk ennek a 22 éves ifjúnak a verseit, mert a bennük megnyilatkozó költői lélek szinte meghazudtolja korát s olyan formában és művészi kifejelettségben nyilatkozik meg, mely túlhaladja zsenge ifjúságát. Ifjú Gyökössy Endre már a költészet zengő aranyalmafája alatt szívhatta magába a megigéző hangulatokat, hisz fia a hasonló költő apának, ki a maga ifjúságának az idejében az általa alapított „Bokréta” költői társaságban még a töretlen ugart járta s a kenyérgond és létkérdés nehéz barázdái közül emelkedett a pacsirták égi útjára, — lám, a fia már a kifinomult (sőt bonyolult) érzések és hangulatok csiszolt és gyémántkőves útján indult el a költészet aranyserűjén a halhatatlanság ösvénye felé. Mert ifj. Gyökössy Endre vérbeli poéta. Versei finom csiszoltságukkal, eredetiségükkel, a hangulat lehelletfinomságával hatnak s bár a korai pesszimizmus itt-ott árnyékot von fiatal homlokára, gondolatvilága még keresi a határozott kialakulás ösvényét: bátran lehet remélni, hogy a fiatal költő, ki már ezzel az első verseskönyvével is méltán fölkelte maga iránt az érdeklődést, egykor mindazt a sok szép ígéretet be fogja váltani, melyet iránta méltán táplálunk. A könyv megrendelhető 2 P-ért a szerző címén: Rákospalota, Arad-u. 28.

Baja Mihály.

Hírek az egyházmegyéből

BEREGI EGYHÁZMEGYE.

Szeretetszövetségi nap és kultúr-est Vásárosnaményban. — Dr. Baltazár Dezső püspök látogatása. — A vármegye szellemi és kulturális életében egyre nagyobb szerepet kezd játszani Vásárosnamény. Méltán fordult az utóbbi időkben az egész vármegye figyelmé feléje, mert az egymást követő magas színvonalú és művészi értékű kultúr-estéken az egyházi és közelet legnagyobb kiválóságai szólaltak meg.

Kétségen kívül áll, hogy az idei tél társadalmi megmozdulásai és jelentős eseményei közül a február 16-i vásárosnaményi szeretetszövetségi nap és kultúr-est emelkedik leginkább ki. Már a reggeli órákban valami kimondhatatlan meghatottság és ünnepélyesség lehelte csapta meg az arcokat; ünnepváró díszbe öltözött a fellobogózott járási székhely. Kelemen Gyula esperes, vásárosnaményi lelkipásztor egész napra való programot dolgozott ki a beregi Lelkészegyesület estére összehívott kultúr-estjével kapcsolatban.

Dél előtt 10 órakor ünnepi istentisztelet volt a templomban, ahol Dr. Ferenczy Károly kálvineumi igazgató hirdette az ígét megragadó erővel és Tóth Gusztáv tiszalóki kántor szóló-énekét adott elő.

Délután hatalmas embertömeg, vég nélküli kocsisor és díszes lovasbandérium várta az állomáson Dr. Baltazár Dezső püspök érkezését, akinek fejlődmi alakja nemsokára meg is jelent a megérkező vonat ajtajában. Kísérő társai voltak Dr. Kiss Ferenc nyug. egyetemi tanár, a Szeretetszövetség igazgatója és Böszörményi Jenő szentesi lelkész, író, a kultúr-

est kimagasló vendégszereplői, valamint Mogán Ákos, püspök úr budapesti titkára. A felekezeti különbség nélkül megjelent nagy embertömeg szünni nem akaró éljenzéssel — a tűzoltó testület kúrtszóval fogadta a Főpásztort —, akit Kelemen Gyula esperes, a beregi egyházmegye, Egry Károly szolgabíró a járás, Iván Ernő főjegyző a község nevében szeretettel köszöntöttek. Az üdvözlésekre adott válasz elhangzása után valóságos diadalmenet indult meg a községen keresztül. A hosszú kocsisor bandérium vezette s végeláthatatlan tömeg hőmpölygése követte. A református templom kertjében friss fenyőgallyakból készített szép díszkapu várta a Főpásztort, akit itt a presbiterium élén s annak nevében Kelemen Gyula lelkipásztor köszöntött.

Délután 4 órakor zsúfolásig megtelt a templom. Böszörményi Jenő lelkipásztor izzó hevülettől áthatott igehirdetése után Dr. Baltazár Dezső püspök imádkozott. Klasszikus szépségű, remekművű főpásztori áldása örökre felejthetetlen élménye marad a hívek lelkes seregének.

Istentisztelet után a két jótékony egyesület tisztelt Főpásztora előtt. A Nőegylet s azt követően a Leányegyesületet azok elnökei: Dr. Máthé Béláné tanácsbíró neje és Kelemen Gyuláné esperes neje vezették Dr. Baltazár Dezső püspök elé; ez a két Nagyasszony, akik családjai gondjuk mellett immár évek óta csodálatra méltó buzgósággal és eredménnyel működnek a szociális tevékenység mezején s akiknek messzire fénylő példaadása minden magyar asszonynak mintája lehet. A Nőegylet elnöke tiszteletére rendezett szeretetvendégségre hívta meg a Főpásztort, a Leányegyesület részéről pedig Macsi Mária egyesületi tag egy értékes kézimunkát adott át. Gyönyörű, felemelő látvány volt a szép, színes magyar ruhákba öltözött 25 fiatal leány, kiknek sora élén két kis gyermek: Vajas Erzsike és Kelemen Lacika díszmagyarba öltözve állottak. Kelemen Lacika a „Püspök Bácsi”-nak egy hófehér szekfü csokorral is kedveskedett.

Délután 5 órakor már kíséretével együtt megjelent az állami iskola kettős termében rendezett szeretetvendégségben a Főpásztor, ahol már akkor az egyházmegye lelkészei és tanítói csaknem kivétel nélkül s a helybeli hívek nagy serege összegyűleltek. Peleskey Sándor lelkipásztor rövid, de tartalmas bibilamagyarázata, Peleskey Sándorné kivétel nélküli képességről tanuskodó szép énekszama és Gáll János igazgatótanító hatásos szaválata után a Nőegylet tagjai teát és süteményt szolgáltak fel.

Félhat órakor már küldöttségeket fogadott az esperesi hivatalban a Főpásztor. A római katolikus egyházközség nagytekintélyű tagokból álló küldöttsége után, melyet Melau Ferenc plébános, szentszéki jegyző vezetett, az izraelita hitközség nevében Kohn Eliás főrabbi, a Lelkészegyesület nevében Csáthy Jenő elnök, a Református Tanító Egyesület nevében Alacs Dániel elnök, a Vásárosnamény és Vidéke Ipartestülete nevében pedig Dancs Lajos elnök adtak kifejezést tiszteletüknek. A tiszteletadásnak ez az impozáns megnyilvánulása épügy bizonyította a Főpásztor magas személye iránt való általános szeretetet, mint azt, hogy ma már nemcsak a beregi egyházmegye belső, de Vásárosnamény felekezeti közötti életéből is hiányzik minden disszonáns, zavaró mo

mentum. Ez a nap hitvallás és bizonyágtétel volt a tekintélytisztelet és testvéri szeretet szolgálatában.

Ezután teára gyülekezett össze a társaság Dr. Máthé Béla egyházmegyei tanácsbíró vendégszerető házában. Dr. Baltazar Dezső püspök, Dr. Kiss Ferenc ny. egyetemi tanár, Dr. Ferenczy Károly kálvineumi igazgató, Kelemen Gyula esperes, Bösörményi Jenő lelkipásztor-író, Csatóry Jenő lelkész-egyesületi elnök s az egyházi élet több más reprezentáns személyei mellett ott láttuk Dr. Gulácsy István nyug. alispán, felsőházi tagot, Dr. Streicher Andor alispánt, Dr. Janka Sándor kir. közjegyzőt és a világi és vármegyei élet sok más előkelőségét. A kitüntető szíveséggel és vendégszeretettel fogadott társaság egy órai barátságos eszmecsere után távozott.

A nap fénypontja és koronája a Lelkészegyesület kultúr-estje volt, mely az Apolló-mozgósínház termében este 8 órakor kezdődött. A termet zsúfolásig megtöltötte a vármegye és környék intelligens közönsége. Nevek felsorolásába nem bocsátkozunk, mert ez hálátlan feladat lenne, csupán azt jegyezzük ide, amit országos viszonylatban is kimagasló vendégszereplőinktől hallottunk, hogy soha még ilyen fegyelmezett, figyelmes és hálás közönséggel nem találkoztak.

A műsort a „Csillagos lobogók alatt” című induló vezette be, melyet a helybeli tiztagú szalonzenekar adott elő tökéletesen és nagy hatással. Ez volt ez este első meglepetése azok számára, akik még eddig nem találkoztak Vásárosnamény zenekedvelő közönségének e művészi vállalkozásával. Ez után az „Árvák Atyja”, Dr. Kiss Ferenc beszélt. Röviden ismertette a Szeretetszövetség feladatát, munkáját és égető szükségét. Megbántanók, ha kritikát mondanánk, csak annyit mondunk: szívből jött a szó s szívünkhöz talált; így csak az árvák atyja tud beszélni. A Református Tanító Testület énekkara szerepelt most, melyet Gáll János állami iskolai igazgatótanító vezényelt. A kidolgozás, a vezénylés bizonyosság volt amellet, hogy már számtalanszor állott közönsége előtt és kapott sok tapsot. A karének után következett az est egyik legnagyobb művészi élménye: Dr. Máthé Béláné szavalata. Három költeményt adott elő, helyesebben: lopott a szívünkbe. Egy pillanatra elfeledtük, hogy fejedelemnői szépségében gyönyörködünk, hullámzó érzéseinket kellett rendbe szednünk, makrancos könnyeinkkel viaskodtunk. Kár, hogy aránylag csak rövid ideig szórta érzésének és páratlan művészetének csillogó gyöngyszemeit a lelkünkbe. A következő szám: Tóth Gusztáv tiszalöki kántor szóló-éneke Román László segédlelkész zongorakíséretével szép volt. Az egész termet betöltő hatalmas tenorja a közönség lelkes elismerését váltotta ki. Ezek után következett az est legkimagaslóbb eseménye: Dr. Baltazar Dezső püspök ünnepi beszéde. Királyi jelenség volt; orgona hangja belebúgott a terem templomi esendőségébe. A királyokról beszélt, jó és rossz királyokról, a legnagyobb királyról: Krisztusról, Krisztus királyi parancsáról a szeretetről, melynek betöltésére hív mindenkit a Szeretetszövetség. Megragadó szépségű beszédéből sok helyen tűz csapott ki s foglyul ejtette a lelkeket. Szünni nem akaró tetszésnyilvánítás fogadta a Főpásztort akkor is, amikor a szinpadra lépett, akkor is, amikor előadását befejezte; a közönség ünnepelt.

A rövid ötperces szünet után következő második részt Oláh Sándorné és Román László négykezes zongoraszáma vezette be. Kedves, dallamos muzsika volt és tökéletes, virtuóz játék. Megérdemelten kaptak sok tapsot. A Tanítói Énekkar most következett és nagy elismerést kiváltó énekszáma után Bösörményi Jenő író lépett a közönség elé. Mosolylyal és tapssal fogadta mindenki, hiszen kedves ismerős. Külön élmény volt, ahogy leült, kitergette papírjait, elrendezte szemüvegét s elkezdte mondókáját. Fel is olvasott műveiből, beszélt is. A szellemességnek és humornak ezt a komoly és művészi interpretálását utánozni nem lehet. Művészetével messze magasan felette áll színházi lapok agyon reklamározott előadóinak. Csaknem minden mondata után tapsot kapott. Tariska Béla lelkipásztor Hubay és Paganini egy-egy nagyon nehéz darabját adta elő hegedűn; leánya: Edith kísérté zongorán. Igazi művészi élvezet volt, elképzelhetetlen játék-technikája bámulatba ejtette a közönséget. Az elismerést jelentő tapsokban méltán osztozott leányával együtt. A vármegye egyik legkedvesebb embere: Dr. Janka Sándor kir. közjegyző jelent meg. Mellette cigány zenekar. Nehány magyar nótát adott elő gyönyörű bariton hangján olyan finoman és tökéletes művészettel, ahogy csak egy született, igazi magyar úr tud énekelni. Rájöttünk, hogy vannak dolgok, amiket színésziskolában nem lehet megtanulni, amire születni kell, amihez Istentől kapott talentum kell. Felejthetetlen élmény volt. Csatóry Jenő lelkészegyesületi elnök köszönő és záró szavai után a műsor a helybeli szalonzenekar frappáns török indulójával ért véget.

Hiányos és igazságtalan lenne beszámolónk, ha meg nem említenék, hogy a reggeltől késő estig tartó változatos, hatalmas program a legkisebb zökkenés, zavaró körülmény nélkül pergett le. Ennek kidolgozása, megszervezése és rendezése Kelemen Gyula beregi esperes munkája volt, aki ezzel újabb bizonyosságát adta kivételes szervező képességének. Nehéz munkájában nagy buzgósággal és szeretettel támogatták: felesége, mint lelkipásztori munkájában legközelebbi munkatársa, Dr. Máthé Béláné egyesületi elnöknő, Gáll János igazgatótanító, Román László segédlelkész s a kultúr-est technikai rendezésében Dr. Bolla Pál járásbírói jegyző vezetésével a helybeli fiatalság. Felejthetetlen ünnep volt számunkra, illesse őket hálás köszönetünk...

Dr. Bolla Pál Lajos.

Nagy lelki ébredés Tiszaszalkán. Másfél évvel ezelőtt római katolikus misszió telepedett meg e községben. Azóta öntudatos, összefoglaló lelki munka indult meg a gyülekezetben. A Nőegyesület 100 tagja, kiket az ősz folyamán Kelemen Gyula esperes ünnepélyes fogadalm mellett vett fel az egyesület kebelébe, ma már egy református missziós Testvért is szolgálatba állított, aki állandó varrótanfolyamot vezet. Legutóbb február 9-én látogatta meg a gyülekezetet Kelemen Gyula esperes, amikor istentiszteletet is végzett s ennek keretében hat római katolikus áttérőt vett fel az egyház kebelébe. Istentisztelet után a Nőegylet 14 műsorszámból álló szeretetvendégséget rendezett az esperes tiszteletére, melyben 140 résztvevőnek a tagok teát és süteményt

szolgáltak fel. Szabó Gyula lelkipásztor és a presbitérium híven öröködnék, de mellettük Sebestyén Árpádné, Poócs Margit tanítónő és Nagy Mária missziós testvér azok, akik nagy buzgósággal, féltő szeretettel élesztgetik az öntudatos lelki ébredés útját.

BÉKÉSBÁNÁTI EGYHÁZMEGYE.

Főgondnokválasztás Hódmezővásárhelyen. Az üresedésben levő főgondnoki tisztségre a presbitérium hivatalosan Dr. Csáky Lajos városi tisztii főügyészt jelölte. A másik jelölt Dr. Pásztor Imre kórházi főorvos volt. Csáky 1905, Pásztor pedig 1058 szavazatot kapott és így Dr. Csáky Lajos lett az egyház főgondnoka.

DEBRECENI EGYHÁZMEGYE.

A debreceni Ispotály ünnepe. Lélekemelő, szép ünnepélyen áldozott március 1-én, vasárnap este a református egyház a 407. évfordulóját ünneplő ősi Ispotály alapító és jöltevői emlékének az ispotályi templomban. A gyülekezeti énekek és Felker János lelkész lélekből fakadt imája után Dr. Soós Béla lelkipásztor méltatta Jakab apostol IV. r. 17. v. nyomán szépen felépített beszédében az Ispotály jelentőségét s páratlan értékét, az ősök gyönyörű példájának követésére buzdítva a templomot teljesen betöltő áhítatos hívek seregét. Nagy András énekevezér „Hazafelé” c. magaserzette szép énekével maradandó nyomokat hagyott a buzgó szívekben, Molnár Ferenc lelkipásztor megkapó szavakkal emlékezett meg az Ispotály alapítóiról: Boncz Lászlóról és feleségéről: Orsolya asszonyról, valamint az Ispotály jöltevőiről, Főrizs László diakónus igen szépen szavalt a Baja Mihály: „A négyszázéves Ispotály” című remek költeményét. Végül Kulcsár Dezső segédlelkész mondott a nap gazdag lelki áldásait egybefoglaló buzgó imát. Az istentisztelet után a Nőegylet rendezésében bensőséges szeretetvendégség volt az egyházrész gyülekezeti otthonában.

Szikszai György emlékünnepe. Febr. 23-án, vasárnap d. u. ünnepelte a debreceni református egyház a legnagyobb magyar református imádkozó, Szikszai György nevezetes könyve: a „Keresztyén Tanítások és Imádságok” megjelenésének 150 éves jubileumát az ispotályi templomban. Az ünnepély központjában Dr. Révész Imre egyetemi tanár Szikszai Györgyről tartott előadása állott. Lebilineselő módon méltatta a nagy imádkozó jelentőségét, könyvének páratlan népszerűségét, evangéliumi szellemét s a magyar népre századokon át gyakorolt mélyeséges hatását. Molnár Ferenc lelkipásztor a „Keresztyén Tanítások és Imádságok”-ból a böjti bűnbánati vasárnapnak megfelelő tanítást és imádságot olvasta fel, amelyet másfél századdal ezelőtt maga Szikszai is elmondott az ispotályi templomban. Különös szépséget kölcsönzött az ünnepélynek, hogy úgy a Szecezi Molnár Albert Énekkar által Csösz László református polgári iskolai tanár pompás vezényletével remekül előadott énekszám, mint a gyülekezet közenekei is a Szikszai György kortársai által szerzett énekek közül választattak ki. Kulcsár Dezső segédlelkész alkalmassá bibliai versek felolvasása után

szintén az „öreg Szikszai”-ból imádkozott. Az ünnepélyen Uray Sándor és Dr. Soós Béla lelkipásztorok a református egyház sok vezető embere, presbitere és tanácsosa vett részt az áhítatos hívek pedig teljesen megtöltötték az „öreg Szikszai” első debreceni szolgálati helyét, az ősi ispotályi templomot.

A gályarabok megszabadulásának emlékeztére lélekemelő ünnepély volt a debreceni Kistemplomban. Az igét Uray Sándor lelkipásztor hirdette. Igehirdetés után Topi Vapalahti finn evangélikus lelkész tolmácsolta a finn testvérek üdvözlését. Alkalmi költeményét felolvasta Baja Mihály lelkipásztor. Ünnepi beszédet mondott Dr. Herpay Gábor vármegyei főlevéltárnok, egyházrész gondnok. A szép ünnepély Pass László evangélikus alesperes záróbeszédével ért véget.

A Konyári Lelkészi Kör ezévi tavaszi gyűlését Pocsajon tartotta március 8-án és 9-én. 8-án este a gyülekezet vallásos tea-estélyén a helybeli szereplők mellett a lelkeszi kör részéről Dr. Erdős Károly és Dr. Vasady Béla egyetemi tanárok előadással, — Dr. Szász Imréné pedig szóló-énekszámával működtek közre. 9-én reggel istentisztelettel kezdődött a gyűlés, melyen Veress Bálint köri elnök és Dr. Szász Imre szolgáltak. A gyűlésen Dr. Erdős Károly egyetemi professzor Méliuszról, Dr. Vasady Béla egyetemi professzor Kálvin János Institutiojáról tartott nagyon értékes előadást az évszázados fordulók alkalmából. Dr. Hajdú Gyula lelkipásztor Kálvin kommentárjairól, vitéz Úry Ferenc lelkipásztor iskolai kérdéseinkről, Fekete Gusztáv és Bede Gyula lelkipásztorok pedig a falusi lelkipásztorok gyakorlati kérdéseiről szölettek. A gyűlés befejezése után a gyülekezet tagjaival együttes közebéd volt, melyen a legteljesebb mértékben nyilvánult meg a pocsaji gyülekezet nagy vendég szeretete az ott gyűlésező lelkeszi kör iránt. A gyűlés áldott magvetés volt Istenországa számára, „felbuzdulás... egymás hite által”!

KÖZÉPSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

Az Apagyi Református Ifjúsági Egyesület (KIE) március. hó 1-én a „Kultúrházban” tea-estélyel egybekötött jótékony célú műkedvelő előadást rendezett a következő műsorral:

1. Prológ. Írta: Baja Mihály. 2. Harang szól a mennyben. 3. Szavaltat. 4. „Az új zsoltár” szindarab. 5. Karének. 6. Szavaltat. 7. A fonóban. Irredenta színjáték 1 felvonásban. 8. „Az új zsoltár.” Írta: Báró Podmanitzky László.

SZATMÁRI EGYHÁZMEGYE.

Hírek a szatmári KIE frontjáról. Biztató lépésekkel halad előre a szatmári református egyházmegyében a KIE mozgalom. Ma már az egyházközségek minden jelentős rétegének az érdeklődése odafordul az ifjúsági munka egy-egy újabb eseménye felé, az ifjúság által rendezett ünnepélyek óriási tömegeket mozgathatnak meg.

Szükségesek is ezek, bár tudjuk, hogy nem az időnként jól sikerült műkedvelő előadások teszik

a KIE munka lényegét — mert ezek csak messze világító fellobbanásai az ifjúság tennivágyásának —, hanem a hetenkénti rendszeres összejövetelek, ahol mint egy műhelyben készül a jövő, ahol hitét, értelmét, szolgálatkésztségét fejlesztheti s testi ereje, egészsége megőrzésére hasznos tanácsokat kaphat az ifjú.

Szent magnak, áldott kovásznak tekinti minden egyház a KIE-ben tömörült ifjak kicsiny seregét s azzal hatni akar az ifjúság nagy egészére.

Hogy a toborzást és nemesítést az ifjúság között, az ifjúsági munkairánti érdeklődést a felnőttek között végezhessük, ezért szükségesek és hasznosak a nyilvános ünnepélyek és műsoros esték.

Ilyen nagyobb méretű összejövétel volt febr. 29-én *Porcsalmán*. Ebben a minden szépért és jóért lelkesedő és dolgozó községben maradandó emlékeket, hatásokat hagyott ez az alkalom.

A délután 5 órakor kezdődő templomi ünnepély igehirdetője Kalmár Dániel rápolti lelkész volt, aki nagyhatású beszédében a teljes élet titkát Krisztus követésében jelölte meg.

A műsoros est szónoka Dr. Soós Albert fehérgyarmati járásbíró a hazáról s a hazaszeretettel kapcsolatos kérdésekről beszélt nagy tetszés mellett.

A műsort a csengeri, cégénydányádi és kocsordi ifjak adták, tanujelét mutatván be ügyes mozgásuknak, színpadi otthonosságuknak. Különösen ki kell emelnünk Pótor Béla és Bakos Miklós és Juhos Lajos tehetséges szavalókat.

Március 8-án *Csenger* fogadta a porcsalmaiakat és a szomszédos faluk ifjúságának néhány kiküldöttjét.

Ide Dobos Károly konventi ifjúsági lelkész, országos RKIE titkár is eljött és úgy a templomi ünnepélyen, mint a műsoros estén szólott az ifjúsághoz és a közönséghez, rámutatván az ifjúságot fenyegető veszedelmekre s a védekezés lehetőségeire.

Az igehirdetést Csépe Béla szatmárökörítői lelkész végezte. Nagy gondal kidolgozott szép beszéde arról szólott, hogy Krisztus a szabadító úgy az egyén, mint a nemzet számára.

Ebből a műsorból a porcsalmai dupla kvartett éneke volt a legkiválóbb. Dobos Károly szerint országos viszonylatban is elsőrangú teljesítmény ennek a nyolc ifjúnak az éneke. Általában jól sikerült és kellemesen hasznos időtöltést biztosított a egész műsor a csengeri közönségnek.

A bevezető-előadást úgy itt, mint Porcsalmán Sipos Károly em. belmissziói előadó tartotta.

Mindkét helyen kedves hangulatú, magyar vendégszeretetről tanuskodó izletes közös vacsora volt.

Mindkét helyen főként a tanítók végeznek dicséretes szép munkát az ifjúság vezetése és nevelése körül.

GYÁSZROVAT

Karai Sándor református főgimnáziumi ny. igazgató, volt kollégiumi igazgató életének 78. évében 1936 február 22-én nemes lelkét visszaadta Teremtőjének. Az elhunyt húsz évig volt a debreceni református főgimnázium tanára, 17 évig igazgatója és 13 évnél tovább a Kollégiumnak, a Kollégium táp-

intézetének, egyetemi internátusának és a református tanárképzőnek igazgatója. Több mint ötven évig szolgálta hűséggel, odaadással, önzetlenséggel, puritán becsületességgel Kollégiumunk érdekeit. Temetése február 24-én a debreceni Nagytemplomban tartott gyászistentisztelet után volt a Köztemetőben Debrecen sz. kir. város által adott dízsír helyre. Nevét a Kollégium története örökké őrizni fogja.

Tomory Dezső szabolcsi református lelkész, egyházmegyei tanácsbíró, törvényhatósági bizottsági tag stb., stb. életének 56. évében, rövid szenvedés után február hó 12-én Nyíregyházán csendesen elhunyt. Temetése febr. hó 14-én volt Szabolcsan, a református templomból. — Áldott emléke lebegjen örök példakép előttünk!

Dr. Bakó Pál, a felsőszabolcsi református egyházmegye világi főjegyzője, szabolcsvármegyei tb. főszolgabíró 41 éves korában, február 18-án, Nyíregyházán elhunyt. Bakó István tuzséri lelkész társunk fia volt, aki még most is, magas kora dacára, buzgón végzi egyházközségének dolgait. A református paróchiákon otthonos szellemből hozta magával egyházának igaz szeretetét s azt az egyenes, őszinte, kötelességtudó jellemét, amely közéleti munkáiban, hivatali teendőinek végzésében mindig jelezte. Tevékeny részt vett a Felsőszabolcsi egyházmegye dolgaiban, mint világi főjegyző. Mindig kész volt a szolgálatra, akár közigazgatási ügyek elintézéséről, akár világi társainak református ügy érdekében való megnyeréséről volt szó. Szerető szívű barát volt, hivatali működésének, központi helyzeténél fogva sokszor fordultunk hozzá akár köz, akár magánügyben támogatás végett. Egyházmegyei főjegyzőségéről csak akkor mondott le, amikor kezdődő betegsége miatt már nem tudta volna hiánytalan pontossággal ellátni fontos megbízatását. Legyen pihenése csendes a feltámadás reménysége alatt! A mélyen sebzett öreg szülői szíveket pedig vigasztalja és győgyítsa meg a mennyei Atya mindenre elégséges kegyelme!

P. F.

Szabó István abaujszántói ny. igazgatótanító, március hó 10-én életének 67. évében, 42 évi hűséges tanítói szolgálat és hosszas betegség után csendesen megtért Teremtőjéhez.

K Ü L Ö N F É L É K

Lelkipásztorok nyugdíjazása. A szanáló bizottsághoz egy 77 éves lelkipásztor kérelmet nyújtott be, amelyben nyugdíjbamenetelének 1936 május 1. napjában megállapított végző határidejét hat hónappal kitolni kérte. A bizottság a kérelmet elutasította s kimondotta, hogy ez a határidő minden lelkipásztornal szemben, aki a korhatárt elérte, kivétel nélkül alkalmazandó. Felkérte egyben a Konvent elnökségét, hogy minden kivételes elbánást igénylő kérelmet saját hatáskörében azonnal — bizottsági tárgyalás nélkül — utasítson vissza.

Baltazar Dezső püspök újabb sportkitüntetése. Püspök urunk újabban egyre jobban bekapcsolódik a sportéletbe és különösen a tornászport és középiskolai sport körében ejt ki nagy és eredményes munkát. Legutóbb a szeghalmi tornászünnepségen tett hitvallást a sport mellett és akkor is nagy sportkitüntetésben részesítették. A Tornászövetség most újabb kitüntetésben és ünneplésben részesítette. E hó 7-én Teleki Sándor gróf, a tornászövetség elnöke, küldött-ségileg kereste fel és átnyújtotta neki a MOTESZ díszkötésű évi jelentését, a MOTESZ kitüntetését és egy díszes ok-

iratot, amely Baltazár egyik mélyenszántó sportbeszédéből idézetet tartalmaz.

Az „Igazság és Élet” című lelképásztori és nevelői folyóirat a debreceni református theologus ifjúság Közlönyének és a debreceni kollégiumi kántusnak közreműködésével Hajdúböszörményben, a Tisza István-ház nagytermében március 1-én műsoros estélyt rendezett. A műsoros esten megjelent Dr. Baltazár Dezső püspök úr, aki műsoros est keretében az ünnepi előadást tartotta és Tasnády Nagy András államtitkár úr, a budapesti egyházmegye gondoka is.

Az Újpesti Református Egyház és a Református Ker. Nőegylet az Országos Református Szeretetszövetség és a református szegénygondozás céljaira március 8-án, vasárnap este az újpesti m. kir. állami fa- és fémipari szakiskola dísztermében jótékony célú művészeti előadóestélyt rendezett. Az estélyen közreműködtek: Dr. Baltazár Dezső református püspök, Dr. Hegedűs Lóránt v. pénzügyminiszter, tb. főgondnok, Sz. Cziller Edit operatőrnő, Illek-Berger Matild zongoraművész, Brodsky-Eigner-Ugró-trió, Komáromy János író, a Kisfaludy és Petőfi Társaság tagja, Agyagfalvi Hegyi István író, a Petőfi Társaság tagja, Kórész Endre operatőrnő, a m. kir. Operaház tagja, az aranyérmes Újpesti Dalkör, Zsaskovszky József országos karnagy vezetésével.

Az Országos Református Lelkészegetestület titkári értekezletet tartott február 11-én Hajdúhadházon. Az értekezlet a jövő nyáron Nyíregyházán tartandó ORLE konferencia előkészítésével foglalkozott. Jelen volt az értekezleten Dr. Baltazár Dezső püspök úr is.

Révész Imre egyetemi professor székfoglaló előadása az Akadémián. A Magyar Tudományos Akadémia bölcseleti tudományi és történelmi tudományok osztálya március 9-én az Akadémia kistermében előkelő s nagyszámú közönség részvételével ülést tartott. Az ülésen Dr. Révész Imre, az Akadémia levelező-tagja, a debreceni Tisza István Tudományegyetem református hittudományi karának professzora, a kiváló egyháztörténész tartott rendkívül érdekes székfoglaló előadást: „Debrecen lelki válsága 1561—1571” címmel. Az előadó kimutatta, hogy a XIV. századig Debrecen, mielőtt végleg megállapodott volna a református hitben — amelynek később egyik főhelyévé vált —, előbb egy súlyos lelkiválságon esett át. Ezt a válságot az anabaptista szellemű antitrinitarizmus, szentháromságtagadás beszűremkedése idézte elő, mégpedig először nem Erdély felől, hanem Északolaszországból, talán Velencéből. Dávid Ferencék erdélyi propagandája itt már megoldozott talajra talált. Ezek a hatások tették lehetővé, hogy 1569—1570-ben Debrecenben táborot üthetett és magában Debrecenben is hatalomra tehetett szert a „feketeember”-nek nevezett oláh „proféta”, Karácsony György, aki először antitrinitárius és anabaptista eszmékkel volt telítve. Karácsony György bukása egy vallási szociális forradalomtól mentette meg a Tiszántúlt és Erdélyt. Rendkívül érdekes fejtegetéseit az előadó azzal fejezte be, hogy Debrecen városát a vallási forrongás szélsőségeibe sodrásától legfőképpen erőskező református püspöke, Méliusz Péter óvta meg.

Dr. Tasnády Nagy András államtitkár előadása Liszt Ferencről. A debreceni Zenekezdők Köre nagyszabású jubileumi Liszt Ferenc-hangversenyt rendezett február 9-én a debreceni Arany Bika-szálló dísztermében. Az ünnepélyen emlékbeszédet mondott Dr. Tasnády Nagy András kultuszállamtitkár. A magasnívójú ünnepélyen közreműködött Dóczi-intézetünk leánygimnáziumának énekkara is.

Erdélyi írók Debrecenben. A „Pásztorú” erdélyi folyóirat nagyszabású irodalmi ünnepélyt rendezett március 1-én az Arany Bika dísztermében. Az ünnepélyen előadást tartott Dr. Ravasz László dunamelléki püspök. Költeményeiből felolvasott Reményik Sándor erdélyi költő. Az ünnepélyen közreműködtek Dr. Tavasz Sándor, Nyírő József, Csuka Zoltán, Járósi Andor. Az erdélyi matiné az összes debreceni közművelődési egyesületek közösen rendezték. A meghívó aláírói között olvashattuk Dr. Baltazár Dezső püspök, báró Vay Lászlóné, Dr. Kölcsey Sándor, Dr. Benedek László, Maklár Károly, Balogh Istvánné, Dr. Darkó Jenő, Dr. Tóth Lajos, Dr. Pap Károly, Márk Endre neveit.

Dobó Sándor síremlékének leleplezése. A hajdúböszörményi temetőben művészi emléket állított az ország református tanítószága néhány évvel ezelőtt elhunyt vezére, Dobó Sándor hamvai felé. A síremléket Nagy Sándor János Dóczi-intézeti tanár, szobrászművész készítette. A leleplezés alkalmával beszédet Ormós Lajos debreceni igazgatótanító, az Országos Református Tanítóegyesület elnöke mondott.

Boros Jenő szatmárnémetii lelképásztor az elszakított szatmári egyházmegye a Széll György lemondásával megüresedett esperesi tisztségre nagy szótöbbséggel megválasztotta. Beiktatása a tavaszi egyházmegyei közgyűlés keretében történik meg.

Dr. Kesserű Lajos kinevezése. A Kormányzó úr az igazságügyminiszter előterjesztésére Dr. Kesserű Lajos kúriai bírót, a debreceni királyi törvényszék elnökét a budapesti királyi ítélőtáblához tanácselnökké kinevezte. Dr. Kesserű Lajos presbitere debreceni egyházközségünknek és tanácsbírája a debreceni egyházmegyének.

Kitüntetés. Hofman Károly kisújszállási református reálgimnáziumi rendes tanárnak nyugalombavonulása alkalmából a Kormányzó úr Őfőméltósága a gimnáziumi igazgatói címet adományozta.

Doktorráavátás. A debreceni Tisza István Tudományegyetemen a szentséges hittudományok doktorává avatták Pataky Lajos lelkész, míg Kiss Tihámér szegedi hitoktató-lelkész a bölcsészettudományok doktorává.

A nagyváradi református gyülekezetnek Dr. Szeghalmy Sándor négy hold gyümölcsöst ajándékozott a célból, hogy legyen az ifjúságnak kiránduló helye.

Vallástani szemléltető-képek bemutatása. A vallástani ismeretesebb tétele és a hittani ismereteknek a gyakorlati életbe való átültetése már régen foglalkoztatják a vallás-oktatókat és a pedagógusokat. Tantervek, Utasítások, kézikönyvek szinte évente próbálják felfrissíteni, megújítani a vallásoktatás módszereit és eszközeit, nem nagy eredménnyel. A vallástani terén most egy teljesen új út megnyitásával, a hittan tanítás nyomán biztosítottak látszik a helyes és tiszta vallásalkölcsei felfogás, egyházas, kálvinista szellemű élet kilakulása. Szendy István református igazgatótanító pedagógiai elgondolása, irányítása és útmutatása alapján Fekete László állás nélküli okleveles tanító (tanítóképzőnk volt kiváló növendéke) a református elemi iskolák I., II., III., IV. osztályainak vallástani anyagát szemléltetően megfestette. Ezeket a szemléltető-képeket március hó 2-án este 6 órakor mutatták be a Kollégium dísztermében. A bevezető beszédet Ormós Lajos ORTE elnök, egyházkerületi népiskolai tanügyi előadó mondta. A vallástani szemléltető-képeket ismertette Szendy István igazgatótanító.

Kálvin egykori gyülekezetében a genfi református egyházban nem szednek egyházi adót, mert nincs szükség rá: a gyülekezet önkéntes adományokból tartja fenn magát. A múltévi nehéz gazdasági viszonyok következtében ezeknek a megajánlásoknak összege nagyot csökkent, úgyhogy decemberben a lelkészek fizetésüknek csak egy töredékét kapták meg. A karácsony havában befolyt önkéntes adomány s a karácsonyi perselypénz azonban olyan tekintélyes összeget tett ki, hogy az egyház minden kötelezettségének eleget tudott tenni. Volt egy 4000 frankos (4400 pengő) adomány is, de különösen meleg fényt vet a gyülekezet áldozatkészségére az a levél, melyben 25 frank (27-50 P) volt s mellette egy darab papíron ez a néhány szó: „Szívükből fakadó hálából: egy szolgálóleány.”

Református magyarság. Dr. Tápai Szabó László egyetemi rendkívüli tanár, a Jeruzsálemi Szentír Lovagrend magyarországi megbízottja (rk.) mondja: „Minden szakember egyetért velem abban, hogy a régi magyarságnak a török világot túlélő része nagy többségében református volt: a fajmagyarság nagyobb hányada ma is református — és ehhez bátran hozzáteszem, hogy ennek a népelemnek legalább a fele nem paraszti, hanem nemesi eredetű, anélkül persze, hogy erről csak sejtelve is lenne. A lakosság nagy többsége katolikus ugyan, de ez a többséget alkotó népelem többségében nem más, mint az idők folyamán elmagyarosodott jövevény.”

A magyar országgyűlés képviselőinek felekezeti statisztikája. A magyar országgyűlés 244 képviselője közül 153 római katolikus, 51 református, 25 ágostai evangélikus, 3 izraelita, 2 görög katolikus, 1 unitárius, 2 pedig (Buchinger Manó és Propper Sándor) felekezeten kívüli.

Hat ember templomot épít. Az amerikai Saskatchewan tartomány egyik kerületében — mint azt az „Otthon” című amerikai magyar lap írja — hat kivándorolt magyar 2'65 dollárral templomalapot létesített azon alkalomból, hogy egy missziói körúton levő lelképásztor őket meglátogatta. Őt esztendeig gyűjtötték a templom felépítéséhez szükséges összeget, míg végre hozzáfoghattak nagy céluk megvalósításához. Minden munkát maguk végeztek s ez év augusztusában ünnepélyesen fel is avatták a kicsiny, csillagostornyú templomot, mely köveivel kiáltja az emberek felé: minden lehetséges a hívőnek!

Megtalálták Pál apostol leveleit Egyiptomban, egy III. századból származó kéziratban. A papiruszkeres 46 oldalas. Egy amerikai milliomos műgyűjtő vásárolta meg Egyiptomban s most vizsgálat céljából eljuttatta a londoni British Múzeumhoz. Az értékes lelet tulajdonképpen második része egy ókori kéziratcsomónak, amelynek első részét már régebben megtalálták. A két rész együtt teljes egészét alkot s nem hiányzik belőle Pál egyetlen levele sem.

Az őskori, bibliai Úr város helyén ásatások során hatalmas tömegsirt találtak, szabályos csoportokban osztott csontvázakkal, pompás arany és ezüst ékszerekkel és jelképes műtárgyakkal. Mindegyik csoport közepén remekmű arany vagy ezüst kehely hevert. A maradványokból megállapították, hogy a sírba egy királyt temettek el, akit udvara önként követett a halálba, ami akkor az udvaroncok kiváltsága volt. Az ékszerekből és műtárgyakból megállapították mindegyik csoport társadalmi helyzetét. A király koporsója körül voltak a hadvezérek, utánuk az udvari méltóságok és miniszterek, majd az udvarhölgyek, utánuk az udvari zenészek, végül az udvari fogatok vezetői. A gáyszertartás után mindegyik csoport méregkelyhet ürített és azután valamennyi holttestét elföldelték.

A beszélő papír. Egy kínai kémikus érdekes, de veszedelmes találmánnyal lepte meg a világot. Találmányát „beszélő papír”-nak nevezte el. Ez a papír, mely különféle kémiai eljárásokkal készül, magába veszi mindazokat a zörejeket, hangokat, beszédet, amelyek közelében hallhatók. Ha azután ezt a papírost, amelyen különben semmi sem vehető észre, egy készülékbe helyezik, a felfogott hangokat hűen visszaadja.

Hallei A. Lang-alapítvány. Ez év júniusában, szorgalmát betöltve nyugalomba megy a magyar diákok szeretve tisztelt Pártfogója, a magyarság őszinte nagy barátja Aug. Lang. Az evangéliumi keresztyénségnek és fajtánk szempontjából igen nagyjelentőségű lenne egy A. Lang-alapítvány létrehozatala, melynek jövedelme segítségével német barátaink tanulmányozhatnák a magyar egyházi életet. Ecélből a Hallei Magyar Egylet — az itt tanuló magyar diákok kis tömörülése — megpróbálja az áldozatközösségbe összehozni az itt tanult, vagy valamilyen formában Halleval kapcsolatban levő testvéreket. Szeretettel és bizalommal kérünk adományokat az A. Lang-alapra, amelyek postautalványon juttatandók legkésőbb május 25-ig a debreceni, budapesti, sárospataki, pápai, soproni theologia, illetve akadémia szeniori hivatalához „Lang-alap” jelzéssel. További felvilágosítást ad és készséggel áll rendelkezésre Hallei Magyar Egylet, Halle a/S., Universitätsring 5., Anhalterzimmer — Deutsches-Reich.

HIVATALOS ÉRTESÍTÉS

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

1345—1936. Eln. sz.

Az Országos Református Jóléti Társulatról tiszántúli Lelkész-társainknak.

Örömmel közlöm, hogy az 1933. évi május havában a Tiszántúli Református Egyházkerületben megindított temetkezési segélybiztosítási akció 1935. december 31-ig 14,605, azaz Tizennégyezerhatszázöt tagot eredményezett.

Az 1936. év folyamán elhalálozó esperes, lelkész, (segédlelkészek kivételével), lelkészjellegű egyháziak igazolt hozzátartozóinak 200 P, azaz Kettőszáz pengő, míg az elhalálozó feleségeik után az igazolt hozzátartozóknak 50 P, azaz Ötven pengő temetkezési költségsegély fog folyósítatni. Megjegyzem, hogy a temetkezési segélyhez való igényjogosultság előfeltétele, hogy az elhunyt, az ő életében az Országos Református Jóléti és Gazdasági Társulat temetkezési segélyakcióját a tőle telhető módon eredményesen előmozdította: parochusnál, hogy a megbízott tisztet állandóan ellátta legyen és megfelelő legyen mindazon kötelezettségeknek, amelyek a megbízottra elő vannak írva.

Debrecen, 1936 február 25.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

593—1936. szám.

KÖRLEVÉL.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztériumnak a 42.352—1935. V. 1. szám alatt a „Berlini olimpiász”-ra kiutazó középiskolai tanulók megszervezése tárgyában a tankerületi kir. főigazgatóságokhoz intézett rendeletének másolatát tudomásulvétel és alkalmazkodás végett közlöm:

„A Magyar Nemzeti Diákszövetség” vezetősége azzal a kéréssel fordult hozzám, hogy az 1936. évi berlini olimpiai játékok megtekintésére a középiskolai tanulók részére rendezendő társasutazásra a középiskolák igazgatóinak figyelmét felhívjam.

Felhívom *Címet*, utasítsa a vezetése alatt álló iskolák igazgatóit, hogy nevezett szövetség jelentkező megbízottját fenti ügyben megfelelően támogassák.

A társasutazás időtartama 1936. évi július hó 31-től augusztus hó 17-ig terjed, tehát az olimpiai játékok egész idejére.

A részvételi díj 190 P, amely összegben minden költség bennfoglaltatik oly módon, hogy a résztvevőknek zsebpénzen és versenybelépőjegyeken kívül egyéb kiadásuk nincs.

A diákszövetség kötelezi magát, hogy szülői beleegyező nyilatkozat alapján jelentkező minden 15 tanuló után egy felügyelő tanár költségeit teljes egészében fedezi.

A szövetség a társasutazás megszervezésével és vezetésével *Horváth Szabolcs*, a „Hungária” magyar technikusok egyesületének tertiusát, aktív öregeskereszt bízta meg. Budapest, 1936. évi február hó 11-én.

A miniszter helyett: *Dr. Szily Kálmán* s. k., államtitkár.
Debrecen, 1936 február 17.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

631—1936. szám.

KÖRLEVÉL.

Felhívom a közép- és középfokú tanintézetek tekintetes igazgatóságának figyelmét a m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr kiadásában megjelenő „*Hivatalos Közlöny*” folyó hó 15-én megjelent 4. számában 360—1936. eln. sz. a. A filmoktatásnak a közép- és középfokú iskolákban való bevezetésével kapcsolatos tüzzrendészeti óvintézkedések tárgyában közzétett rendeletére és utasítom, hogy az ebben foglaltakhoz alkalmazkodni szíveskedjenek.

Debrecen, 1936 február 18.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

696—1936. szám.

KÖRLEVÉL.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztériumnak 31.773—1936. V. 1. szám alatt kelt leírata szerint „Az új földesúr” című magyar film emelkedett szellemű és erkölcsű irányt jelent a magyar filmgyártásban és Jókai regényét bizonyos, a film természetéből folyó változtatásoktól eltekintve hűségesen vitte át erre az új művészeti kifejezési formára. Így ez a film a magyar tanulóifjúságnak sok tanulsággal szolgálhat, miertis felhívom a közép- és középfokú iskolák igazgatóit, hogy a film megtekintését ajánlják a tanulóifjúság figyelmébe.

Debrecen, 1936 február 24.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

720—1936. szám.

KÖRLEVÉL.

Az ifjúság nemzetvédelmi előkészítéséhez és pedig az irányzás és célzás gyakorlásához úgy a honvédelmi minisztérium, mint a vallás- és közoktatásügyi minisztérium testnevelési ügyosztálya igen alkalmasnak minősítette Veress László százados „irányzó és célzást ellenőrző készülék”-ét. Az ifjúságnak irányvú kiképzésére az eddiginél is fokozottabb súlyt kívánok helyezni, amiért a m. kir. vallás- és

közoktatásügyi Miniszter úr 93,244—1936. VII/2. ü. o. szám alatt kelt intézkedése alapján is utasítom a főfelügyeletem alá tartozó fiúiskolák igazgatóit, hogy a készüléket legalább egy példányban az iskola sportkörének sporteszközök beszerzésére rendelkezésre álló fedezete terhére szerezzék be. A készülék megrendelhető: a m. kir. állami fa- és fémipari szakiskolánál, Szolnok. Ára helyben: 16-50 P, csomagolás és szállítási költséggel együtt 19 P.

Debrecen, 1936 február 26.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

821—1936. szám.

KÖRLEVÉL
valamennyi kebelbeli lelkipásztorokhoz.

A politikai pártok zászlóinak megáldásával kapcsolatban tájékoztatásul van szerencsém alkalmazkodás végett köztudomásra juttatni, hogy az ilyen zászlók politikai pártjelvények lévén, egyházi törvényünk I. tc. 74. § c) pontja szerint a templom, lelkészlak, egyházi és iskolai épület külsejével sem hozhatók érintkezésbe, belsejével annál kevésbé. Minélfogva tehát politikai pártok zászlóit a felsorolt épületekben nem lehet megáldani.

A megáldás más helyeken jogában áll, de nem kötelessége a lelkipásztoroknak.

Debrecen, 1936 március 4.

Atyafiságos szeretettel:

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A magyarországi református egyház Egyetemes Konventjének elnökségétől.

1224—1936. sz.

PÁLYÁZATI HIRDETÉS.

A magyarországi református egyház Egyetemes Konventjének elnöksége pályázatot hirdet az északfranciaországi magyar reformátusok gondozására Roubaix székhellyel szervezett lelkipásztori állásra.

Pályázhatnak olyan teljes lelkesítő képesítéssel bíró református lelkészek, akik a francia nyelvben megfelelő jártassággal rendelkeznek.

Közelebbi felvilágosítást a pályázni kívánók részére a konventi központi iroda (Budapest, VII., Abonyi-u. 21. sz.) nyújt. Pályázati határidő 1936. évi március hó 31. Budapest, 1936 február 26.

A református Egyetemes Konvent elnöksége:

Dr. Balogh Jenő,
főgondnok,
világi elnök.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök,
lelkészi elnök.

Felvétel a debreceni református tanítóképzőintézetbe.

Az intézet I. osztályába teljesen ép testalkatú, egészséges, 14 évet betöltött, négy középiskolát végzett növendékek vétetnek fel, akik 16 évnél nem idősebbek, jó zenei hallással és színérzékkel, jeles vagy jó osztályzatú bizonyítvánnyal bírnak. A létszám 36. A tanárkarhoz címzendő felvételi kérvények május 31-ig adandók be az intézet igazgatóságánál a következő mellékletekkel: 1. Születési anyakönyvi kivonat. 2. A középiskola III. osztályáról évvégi bizonyítvány és a IV. osztályról félévi értesítő. 3. Orvosi bizonyítvány. 4. Újraoltási bizonyítvány. A IV. osztály elvégzéséről szóló bizonyítványt a felvett I. éves növendékek június 30-ig kötelesek az igazgatóságához beadni. A június elején felvett növendékek tartoznak június hó folyamán az igazgató által kitűzött napokon az intézetben megjelenni s magukat orvosi-, zenehallási- és színérzék-vizsgálatnak alávetni. Csak e vizsgálatok sikeres kiállása után végleges a felvétel. Valamennyi vidéki növendék tartozik az internátusban lakni. Bentlakási díjak egész évre: I. f. 30 P, II. f. 60 P, III. f. 90 P. Táppintézet díjak egész évre: I. f. 60 P, II. f. 150 P, III. f. 200 P, IV. f. 220 P. A bentlakási díjak két részben, a táppintézet díjak négy részben fizetendők. Tandíj egész évre protestánsoknak 40 P, nem protestánsoknak 80 P. Fél-tandíjasok évi 20 P-t fizetnek. A növendékek 25%-a tandíjmentes. Mellékdíjak összege 41 P 24 fillér. Bővebb felvilágosítást ad az Igazgatóság. Debrecen, 1936 március 8. *Tanítóképzőintézeti Igazgatóság.*

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

868—1936. szám.

KÖRLEVÉL.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter úrnak 93,800—1935. VII/2. ü. o. szám alatt a leventék testgyakorlási idejére istentiszteleten való részvételének megállapítása tárgyában kiadott rendeletét az érdekeltekkel tudomásulvétel céljából közlöm.

Debrecen, 1936 március 9.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 93,800—1935. VII. 2. számú rendelete az iskolát elhagyó és testgyakorlásra kötelezett levente ifjúság testgyakorlási idejének megállapításáról, istentiszteleten való részvételéről és iskolán kívüli továbbképzéséről.

A testnevelésről szóló 1921. LIII. tc. 3. §-ában kapott felhatalmazás alapján az említett törvénycikk végrehajtásáról az 1924. évi január hó 31-én 9000—1924. VKM. szám alatt kiadott rendelet (Magyarországi Rendeletkötet Tára 1924. évf. 1456. oldal) 10. §-ának utolsó bekezdése értelmében a következőket rendelem.

1. §.

A testgyakorlásra kötelezett leventéifjak kötelesek legalább nyolc hónapon és legfeljebb kilenc hónapon keresztül heti három órán át testgyakorlást végezni.

Ha megvannak a megfelelő előfeltételek (sporttér, ifjúsági oktatók stb.), az arra önként jelentkező leventéifjak egész éven át végezhetnek rendszeres testgyakorlást.

2. §.

A törvényhatósági testnevelési bizottság az 1. §-ban meghatározott korlátok között a helyi viszonyok mérlegelésével közösenként külön-külön állapítja meg a testgyakorlás idejét és mértékét.

3. §.

A testgyakorlásra kötelezett leventéifjak kötelesek vallásfelekezetük rendes istentiszteletén résztvenni. Ha a helyi viszonyok megengedik, az ifjak vallásfelekezetük istentiszteletére a vallásfelekezetükhöz tartozó ifjúsági oktató felügyele alatt zárt sorokban vonulnak fel.

4. §.

A testgyakorlásra kötelezett leventéifjak tartoznak a leventeegyesület keretében, vagy a leventék részére is tartott népművelési előadásokon, az arra rászorulóknak pedig a részükre rendezett analfabéta tanfolyamon is résztvenni, ha azt a törvényhatósági testnevelési bizottság külön elrendeli.

5. §.

A 3. és 4. §-ban megállapított valamelyik kötelesség elmulasztása miatt a testgyakorlásra kötelezett ifjával szemben sem pénzbírságot (9000—1924. VKM. számú rendelet 26. § 2. pontja; 69,000—1927. VKM. számú rendelet 12., 14. §), sem fegyelmi büntetést (69,000—1927. VKM. számú rendelet 3. §) nem lehet kiszabni. A mulasztót a községi (kerületi, városi) testnevelési bizottság figyelmeztetésben, ismételt mulasztás esetében pedig dorgálásban részesíti.

A 3. és 4. §-ban meghatározott kötelességek megtartására a testnevelési vezetők, illetőleg az ifjúsági oktatók különös gondot kötelesek fordítani.

6. §.

A törvényhatósági testnevelési bizottságnak a jelen rendelet 2. és 4. § értelmében hozott határozatát minden községben, az ott szokásos módon közhírré kell tenni.

7. §.

A jelen rendelet kihirdetésének napján lép hatályba. A 9000—1924. VKM. számú rendelet kiegészítéséről szóló 52,000—1924. VKM. szám alatt kiadott rendelet (Magyarországi Rendeletkötet Tára 1924. évf. 1475. old.) hatályát veszti.

Budapest, 1936. évi február hó 21-én.

Dr. Hóman Bálint s. k.

TARTALOM:

Baltazár püspök imája Karai Sándor koporsója felett.
 Siposs Imre: A Biblia és Kossuth.
 Cs.: Karai Sándor. (1859—1936.)
 Baráth Imre: Tomory Dezső szabolesi lelképásztor.
 (1880—1936.)
 Dr. Farkas Pál: Az oxfordi csoportmozgalom, Dr. Vasady
 Béla tanulmánya.
 Vecsery János: Vallás és kultúra.
 K. F.: Téves kapcsolás — az iskolai melléklíjak kérdé-
 séhez. —
 Kósa Béla: A missziói lelkészi állások ügye.
 Tudomány és irodalom.
 Hírek az egyházmegyéből.
 Gyászrovat.
 Különfelek.
 Hivatalos értesítés. — Pályázatok.

SESZTINA LAJOS

Alapította 1819-ben Sesztina János. vasnagyszerkedése
 Telefon 6. és 15—48. Debrecen.

Kitűnő fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.
 Magyar gyártmányú zománc-edények,
 zsír-bödönök, dísznőölő-kések, húsvágó-gépek

**! Földek, házak,
 telkek eladása,
 vétele, bérlete**

ügyében forduljon bizalommal

DIENES JÓZSEF

O. F. B. ingatlanforgalmi irodájához
 Debrecen, Fűvészkert-utca 16.

SZABÓ GYULA**egyházi és iskolai zeneművei:**

Magyar díszérettek (40 vallásos ének, vegyes-
 és férfikarra, valamint magánénekre,
 orgonakisérettel). Ára: 2.—P.

Református temetési énekek (20 halotti férfi-
 kar). Ára: 2.—P.

Miatyánk (melodráma, orgonakisérettel). —
 Ára: —50 P.

Dalok az édesanyámról (12 dal kétszólamra,
 iskoláknak). Ára: 1.—P

25 elő- és utójáték orgonára (tizenkét magyar
 szerző műveiből összeállítva). Ára: 1.—P.
 Fenti művek az összeg előzetes beküldése
 ellenében megrendelhetők a szerzőnél: Szabó
 Gyula református orgonista-kántornál, Tisza-
 földváron (Szolnok vm.)

Magyarország aranykoszorús mestere**Szlezák László**

harang- és ércöntöde, harangfelsze-
 relés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-UTCA 77.

és Petneházy-u. 78. sz. egyesített telken, de a
 gyár bejárata: VI., Petneházy-u. 78. sz. alatt.

Telefon: Aut. 913-53. sz. Költségvetéssel díjmentesen szolgál.

BUDAPEST-ANYALFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE
 KÉSZÍTETT HARANG, MELYET DR. RAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR
 AVATOTT FEL.

Előnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevél

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel,
 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel,
 az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormány-
 díszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székes-
 fehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy
 aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vá-
 sáron emléklappal kitüntetve.

**A budapesti Bazilika 7945 kilogram-
 mos új harangja gyáramban készült.**

Kályhák, tűzhelyek, zománc-
 edények előnyösen vásárolhatók jótállással

TÓTH GYULA

vasüzletében
 DEBRECEN, VÁROSHÁZA ÉPÜLET.

